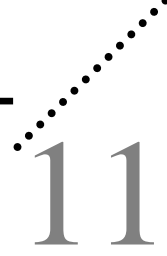

ünite onbir

TÜRKİYE’DEKİ UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARINDA TEKNOLOJİ VE MATERYAL KULLANIMI

Öğrenme Hedefleri

Bu üniteyi çalıştıktan sonra;

- ☺ *uzaktan eğitimin anlamını açıklayabilecek,*
- ☺ *Türkiye’deki uzaktan eğitimin tarihsel gelişimini ana hatlarıyla açıklayabilecek,*
- ☺ *Türkiye’deki ilk uzaktan eğitim uygulamalarını, anahatlarıyla tanıyabilecek,*
- ☺ *Milli Eğitim Bakanlığı uzaktan eğitim uygulamalarını tanıyabilecek,*
- ☺ *Yüksek Öğrenim basamağında uzaktan eğitimin nasıl uygulandığını açıklayabilecek,*
- ☺ *Türkiye’deki uzaktan eğitim uygulamalarında kullanılan teknoloji ve materyalleri sayabilecek,*
- ☺ *uzaktan eğitim ile öğretim teknolojileri arasındaki ilişkileri kavrayabilecek,*
- ☺ *özel sektördeki uzaktan eğitim uygulamalarını ana hatlarıyla tanıyabileceksiniz.*

İçindekiler

- 📖 Giriş
- 📖 Uzaktan Eğitimin Anlamı

Teknolojileri ve Materyal Geliştirme

- *Türkiye’deki İlk Uzaktan Eğitim Uygulamaları*
- *Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları*
- *Fırat Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları*
- *Ortadoğu Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları*
- *Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları*
- *Milli Eğitim Bakanlığı Uzaktan Eğitim Uygulamaları*
- *FONO Açıköğretim Kurumu Uygulamaları*
- *Özet*
- *Değerlendirme Soruları*
- *Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar*

Giriş

Tüm ülkelerde tüm bireylerin ilgi ve yeteneklerine uygun bir eğitim görmeleri sağlanamamaktadır. Bireylere yeterince eğitim sağlanamamasının nedeni, eğitim uygulamalarında karşılaşılan sorunlar olduğu söylenebilir. Eğitim sorunlarını, olanaklar ölçüsünde çözmeye yönelik

pek çok girişim olmaktadır. Eğitim sorunlarının çözümüne ilişkin girişimler incelendiğinde, bunların daha çok, öğretmen yetiştirme, yeni okullar inşa etme, öğrenim süresini uzatma, ikili öğretim ve gece öğretimi konularında yoğunlaştığı ortaya çıkmaktadır. Bu geleneksel çabalarla eğitim sorunları yeterince çözülemediği gibi, tersine, var olan sorunlar da gittikçe artmaktadır.

Uzaktan Eğitimin Anlamı

Eğitim sorunlarının geleneksel çözüm arayışlarıyla çözümlenemediği görülünce ülkelerin eğitimci ve yöneticileri yeni arayışlara yönelmektedirler. Eğitim sistemlerinde yenilik yapmaya yönelik çabaların çoğu, başlıca iki kavram ya da inançtan kaynaklanmaktadır. Bunlardan birincisi, fırsat eşitliği kavramı ya da toplumdaki tüm bireylerin, eğitim yaşantı ve olanaklarından yararlanmaya hakkı olduğuna inanmadır. İkincisi ise, eğitimin bir dizi bireysel ve toplumsal amaçların gerçekleştirilmesine katkıda bulunabilecek başlıca etmenlerden biri olduğuna inanmadır. Bu kavramların anlam kazanabilmesi alışlagelmiş eğitim sisteminin; gerekli temel eğitim yaşantılarını sağlama kapasitesi ile daha bireysel nitelikte bir eğitimi gerçekleştirmek için zorunlu olan ve bireyin en yüksek düzeyde verim elde etmesini olanaklı kılan daha sonraki seçenekleri sağlama kapasitesi bakımından incelenmesine bağlıdır.

Eğitim sistemlerinin bu bakımdan incelenmesi, sınıfta yapılan geleneksel eğitimin artık kurumsal ve evrensel anlamda örgün eğitim olanakları sağlayan en iyi uygulama olma niteliğini yitirdiğini ortaya koymaktadır. Sınıfta yapılan eğitimin en iyi uygulama olmadığını; eğitimi yaygınlaştıramama, fırsat ve olanak eşitsizliğinin sürmesi, kaynakların verimli kullanılamaması, istem sunu dengesizliği, eğitimin yeterince işlevsel olmayışı, eğitimde nitelik düşüklüğü ve eğitimde standardın sağlanamayışı gibi sorunlar da göstermektedir.

Bu sorunların çözümünde ise, ileri eğitim teknolojilerinin işe koşulması gerektiği söylenebilir. Günümüzde bilim ve teknolojiye gelişmeler ekonomik, sosyal ve bireysel içerikli olgular eğitim teknolojisinin gelişmesine katkı sağlamıştır. Eğitimi oluşturan öğelerin yapısal ve işlevsel değişimi sonucu, değişim ve yeniliğe uygun bir kavramsal çerçeve gereksinimi, eğitimde verim ve etkinliği artırma gereksinimi, hep birlikte eğitimde yeni bir disiplinin oluşumunu gündeme getirmiştir. Fırsat eşitsizliğine çözüm getiren, isteyen herkese yaşam boyu eğitim sağlayan ve bunların yanı sıra eğitimin bir dizi bireysel ve toplumsal amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunan, eğitim teknolojilerinden yararlanmaya ve daha çok kendi kendine öğrenmeye dayalı olan bu disiplin, “uzaktan eğitim”dir.

Fırsat eşitsizliğine çözüm getiren, isteyen

herkese yaşam boyu eğitim

sağlayan ve bunların yanı sıra eğitimin bir dizi bireysel ve toplumsal amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunabilen, eğitim teknolojilerinden yararlanmaya ve daha çok kendi kendine öğrenmeye dayalı olan bu disiplin, "uzaktan eğitim"dir.

Uzaktan eğitim durumundaki bir öğretmen; ayrıntılı düşünmek için zaman bulur ve sınıfta ulaşılamayan kaynakları kullanabilir.

406 Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme

Uzaktan eğitim; geleneksel öğrenme- öğretme yöntemlerinin sınırlılıkları nedeniyle sınıf içi etkinliklerini yürütme olanağının bulunmadığı durumlarda, eğitim etkinliklerini planlayıcılar ile öğrenciler arası, iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belirli bir merkezden bir öğretim yöntemi¹.

Uzaktan eğitimin, yüz yüze yapılan eğitime eşit ve yanında yer alan bir eğitim olduğu söylenebilir. Çalışan ya/ya da tümüyle aile yaşamı ile ilgili olan yetişkinlere açıklığından, yüz yüze görüşmelerden, sınıflardan ve genel yer ve zaman bağımsızlığından, kitle iletişimi ve bireyselleşme kombinasyonundan, öğrenci bağımsızlığıyla ilgili potansiyellerinden ve özgün yönteminden dolayı uzaktan eğitim, geleneksel yüz yüze eğitimin bir yedeği olarak kabul edilemeyecek kadar ayrı bir eğitim türüdür.

Uzaktan eğitimin temel, hatta vazgeçilmez özelliğinin belirlenmesini hedefleyen bazı kuramsal yaklaşımlar vardır. Bu yaklaşımlar uzaktan eğitimin temel özelliğine ve çeşitli uygulamalarına ışık tutmaktadır. Ne var ki bu yaklaşımlar ancak uzaktan eğitimle ilgili iyi temellendirilmiş gereksinimleri karşılayabilmektedirler. İyi bir biçimde temellendirilmiş bir uzaktan eğitim kuramı, politik, finansal, eğitsel ve sosyal kararların gerektiğinde dikkatlice alınması için bir ölçüt oluşturur.

Uzaktan eğitimde öğrenciler ve öğretmenler farklı yerlerdedirler. Bu eğitimde öğrenciler; kendi hızlarında öğrenebilirler, öğrendikleri yolu kontrol edebilirler, öğrendiklerinin içeriğini ve ağırlığını kontrol edebilirler, amaçları ve ölçütleri kontrol edebilir ya da şekillendirebilirler ve öğrendiklerini değerlendirebilirler.

Uzaktan eğitim durumundaki bir öğretmen; ayrıntılı düşünmek için zaman bulur ve sınıfta ulaşılamayan kaynakları kullanabilir.

Uzaktan eğitim; öğretmen ile öğrenci arasındaki iletişimi ve grup çalışmasını, uygun zamanları ayarlamak kolay olmadığından daha zor kılar, öğrenme sürecinde istenmeyen ertelenmelere neden olur, öğrenim sürecinin gözlemini olanaksız kılar, öğretmen öğrenci ilişkisini engeller ve toplu etkinliğe engel olur. Bunlar, mesafeden çok açıklığın sonuçlarıdır. Uzaktan eğitim öğrencisi ile bağlantılı olarak gecikme olasılıklarını belirlerken eğer; öğrencilerin gereksinimleri, mesafe biçiminin gücü, karşılanamayabilecek gereksinimleri, gereksinimler ve gereksinimlerin karşılanan bölümleri arasındaki boşluklarla mücadele etmenin olanaklı yolları göz önünde tutulur ve dengelenirse uzaktan eğitim statükoyu - açıklığı nedeniyle - geçebilir.

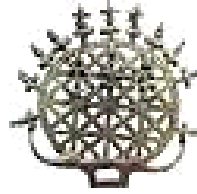

Uzaktan eğitim kavramını açıklayınız.

Türkiye'deki uzaktan eğitim uygulamasını, 1956 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü başlatmıştır.

Türkiye’deki İlk Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Türkiye’deki uzaktan eğitim uygulamasını, 1956 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü başlatmıştır. Bu uygulamada, bankalarda çalışanlar mektupla öğrenim görmüşlerdir. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde uzaktan eğitim uygulamaları ilk kez 7.11.1960 tarihinde “Mektupla Öğretim” adı altında ve deneme öğretimi olarak başlamıştır. Bu denemeden sonra 26.2.1966 tarihinde Mektupla Öğretim ve Teknik Yayınlar Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bir süre 7. Akşam Sanat Okulu ve Mektupla Öğretim Merkezince yürütülen Mektupla Öğretimin kapsamı 5.6.1974 tarih ve 98341 sayılı Bakanlık onayı ile her düzeyde mektupla öğretim etkinliklerini içerecek biçimde

genişletilerek Mektupla Öğretim Merkezi kurulmuştur. 1.7.1974 tarih ve 420-14053 sayılı Bakanlık onayı ile de bu merkeze bağlı olarak Mesleki ve Teknik Öğretim Mektupla Öğretim Okulu adı ile bir okul açılmıştır. Mektupla Öğretim Okulu’nda mesleki-teknik kursların yanı sıra, Üç Yıllık Eğitim Enstitüleri ile Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu ve Ticaret Turizm Yüksek Öğretmen Okulunun bütün bölümlerinin programları uygulanmaya konulmuştur. Bu programlara 1974-1975 öğretim yılında yaklaşık 50 bin öğrenci kaydedilmiştir. Mektupla Öğretim Merkezi 26.9.1975 gün ve 01/3745 sayılı Bakanlık Onayı ile kurulan Yaygın Yükseköğretim Kurumuna bağlanmıştır².

Yaygın Yükseköğretim Kurumu, (YAYKUR) Lise ve dengi okullardan mezun olarak bir üniversite ya da yüksek okula girmek olanağı bulamayan öğrencilere, toplumumuzun gereksinim duyduğu alanlarda eğitim teknolojisinin bütün gereklerini kullanarak, Hükümet Programlarında ve Kalkınma Planlarında yer alan hedefler doğrultusunda öğretim olanağı hazırlamak amacıyla 26.09.1975 gün ve 01/3475 sayılı Bakanlık Onayına dayalı olarak kurulmuştur.

YAYKUR’da, Açık Öğretim Dairesi Başkanlığına bağlı olarak açık öğretim, Örgün Yükseköğretim Dairesi Başkanlığına bağlı olarak da örgün öğretim programları uygulanmıştır.

Açık Öğretim Programları: Bu programlar; mesleki ve teknik kurslar, mektupla öğretim programları, ara insan gücü yetiştirmeye yönelik programlar ve dışarıdan bitirme programlarından oluşmaktadır.

Mesleki ve Teknik Kurslar: Bunlar; I., II., III. sınıf yetkili elektrikçilik, besin beslenme, daktilografi, teknik resim, tv onarım ve radyo onarım kurslarıdır.

Açıköğretim programları; mesleki ve teknik kurslar, mektupla öğretim programları, ara insan gücü yetiştirmeye yönelik programlar ve dışarıdan bitirme programlarından oluşmaktadır.

Mektupla Öğretim Programları: Bu programlar mektupla öğretim merkezinden devralınan Üç Yıllık Eğitim Enstitüleri, Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu öğretim programlarıdır³.

Üç Yıllık Eğitim Enstitüleri Programları dışındaki programlara kayıtlı öğrenciler, 1975-1976 öğretim yılında ilgili okullara devredilmişlerdir. Üç Yıllık Eğitim Enstitüleri Programlarının uygulanmasına da 1978-1979 öğretim yılında son verilmiş ve bu programları tamamlayamayan öğrenciler, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsüne (Gazi Yüksek Öğretmen Okulu) aktarılmışlardır.

Ara İnsan Gücü Yetiştirmeye Yönelik Programlar: Bunlar, teknik bilimler, sosyal bilimler ve hayati bilimler bölümü öğretim programlarıdır. Bu programlara ön lisans düzeyinde öğrenim görmek üzere lise ve dengi okul çıkışlılar 1975-1976 ve 1976-1977 öğretim yıllarında kaydedilmişlerdir. Bu öğrenciler birinci yıl öğrenimlerini uzaktan eğitim sistemiyle sürdürmüşlerdir. Bunlardan birinci sınıf programlarını başaranlar, ikinci yıl öğrenimlerini Örgün Yükseköğretim Dairesi'ne bağlı meslek yüksek okullarında sürdürmüşlerdir.

Ara insan gücü yetiştirmeye yönelik programların uygulanmasına 1978-1979 öğretim yılında son verilmiş ve bu programları tamamlayamayan öğrenciler de meslek yüksek okullarına aktarılmışlardır.

Dışardan Bitirme Programları: Bunlar, İki Yıllık Eğitim Enstitüleri, Yüksek İslam Enstitüleri, Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu programlarıdır.

İki Yıllık eğitim Enstitüleri programlarına ilköğretmen okulu çıkışlılar, Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu programlarına ticaret lisesi çıkışlılar, Yüksek İslam Enstitüleri Programlarına ise imam hatip okulu çıkışlılar öğretmen yetiştirmek amacıyla 1975-1976 öğretim yılında kaydedilmişlerdir. İki Yıllık Eğitim Enstitüleri programlarına kayıtlı öğrenciler için yaz uygulamaları düzenlenmiş; bu öğrenciler, daha sonraki öğretim yıllarında Bursa ve Kayseri Eğitim Enstitülerine devredilmişlerdir. Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu ile Yüksek İslam Enstitüleri programlarına kayıtlı öğrenciler ise 1975-1976 öğretim yılından sonra okullarına devredilmişlerdir. Tüm programlarla ilgili eğitim öğretim hizmetlerini, 1978 yılına kadar mesleki ve teknik kurslar ile eğitim enstitüleri programları dışındaki programları 1978 yılında kurulan Açık Yüksek Okul Müdürlüğü yürütmüştür. 22 Kasım 1978 gün ve 56312 sayılı Bakanlık onayı gereğince Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü organizatörlüğünde YAYKUR, İlköğretim Genel Müdürlüğü ve Özlük İşleri Genel Müdürlüğünce ortaklaşa hazırlanan "Orta Öğrenimli İlkokul Öğretmenleri Yüksek Öğrenime Kavuşturma Projesi" doğrultusunda iki yıllık eğitim enstitüsü tamamlama program-

larına kaydedilen yaklaşık 15.000 ilköğretim öğretmeni ile ilgili hizmetlerin yürütülmesini Açık Yüksek Okul Müdürlüğü yüklenmiştir.

Açık Yüksek Okul 29.1.1981 gün ve 209/301 sayılı Bakanlık onayı ile kapatılmış; 24.4.1981 gün ve 1154 sayılı Bakan onayıyla da “Mesleki ve Teknik Mektupla Öğretim Okulu’nun adı Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu” olarak değiştirilmiştir⁴.

Örgün Öğretim Programları: YAYKUR bünyesinde iki kümede toplanabilecek örgün öğretim programları uygulanmıştır. Bunlar, yabancı diller yüksekokulları ve meslek yüksek okulları programlarıdır.

Yabancı Diller Yüksek Okulları Programları: Sanayi ve turizm kesiminde tercüman ve büro elemanı yetiştirmeyi amaçlayan programlardır. Bu programlar 1975-1976 öğretim yılından itibaren İngilizce, Fransızca ve Almanca olmak üzere üç dilde uygulamaya konulmuştur.

Meslek Yüksek Okulları Programları: Bunlar; teknik, sosyal ve hayati bilimler alanlarında ara insangücü yetiştirmeyi amaçlayan programlardır. 1975-1976 ve 1976-1977 öğretim yıllarında bu programlara öğrenci kaydedilmiştir. 1980-1981 öğretim yılına kadar yeni öğrenci alımı durdurulmuştur. 1976-1977 ve 1977-1978 öğretim yıllarında ise, ikinci sınıf programlarına, Açık Yüksek Öğretim birinci sınıf programlarını tamamlayan öğrencilerin kayıtları yapılmıştır. Ayrıca, 1978-1979 öğretim yılında Açık Yükseköğretim Programlarının tüm öğrencileri, birinci ve ikinci sınıf öğrenimlerini tamamlamak üzere Meslek Yüksekokullarına aktarılmışlardır⁵. Ancak, çağdaş teknolojinin eğitimde kullanılması girişimleri sürdürülmüştür. 1981 yılında ülke çapında okuma yazma seferberliği başlatılmıştır. Televizyon Okulu programları yayınlanmış, yayınlanan bu programların da, okuma- yazma öğretimine önemli katkıları olmuştur. Aynı yıl Türkiye’de, uzaktan eğitim bakımından önemli bir gelişme daha olmuştur. Bu yılda, yükseköğretimi yeniden düzenleyen 2547 sayılı yasa yürürlüğe girmiş, bu yasayla da, yüksek öğretim basamağında uzaktan eğitim yapma görevi üniversitelere verilmiştir. Bir yıl sonra ise, uzaktan eğitim yapma görevini Anadolu Üniversitesi üstlenmiştir⁶.

Türkiye’de uzaktan eğitimin tarihsel gelişimini açıklayınız.

Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

**Anadolu
Üniversitesi**

1981 yılında Türk yüksek öğretimi 2547 sayılı kanunla yeniden düzenlenmesiyle birlikte, yüksek öğretim basamağında uzaktan eğitim yapma görevi üniversitelere devredilmiştir. Bir yıl sonra da bu görev, 20 Temmuz 1982 tarih ve 17760 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Yükseköğretim Kurumlarının Teşkilatı

hakkındaki 41 sayılı kanun hükmündeki kararnameyle kurulan Anadolu Üniversitesi'ne verilmiştir.

Uzaktan eğitim, Anadolu Üniversitesi'ne ilk kez 1982 yılında girilmiş bir kavram değildir. Bu üniversite, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi bünyesinde Televizyonla Eğitim Enstitüsü ve İletişim Bilimleri Fakültesi deneyimleri ve 1970'li yıllara dayanan akademik ve teknolojik birikimlere sahiptir. On yılı aşan bir süre, kitle iletişim araçlarının eğitimde kullanılmasına ilişkin araştırmalar yapılmış, ulusal ve uluslararası düzeyde bilimsel toplantılar düzenlenmiş, yayımlar yapılmış ve uygulamaya yönelik uzaktan eğitim projeleri hazırlanmıştır. Ayrıca, dış kaynaklı yardımlarla teknolojik altyapı oluşturularak geliştirilmiş ve bu teknolojiyi işletecek teknik insangücü yetiştirilmiştir⁷. Bu birikimiyle Anadolu Üniversitesi, çağdaş bir uzaktan eğitim modelini 1982 yılında Açıköğretim Fakültesiyle uygulamaya koymuştur.

Açıköğretim Fakültesi: Açıköğretim Fakültesi bünyesinde 1982-1983 öğretim yılında İş İdaresi ve İktisat, 1989-1990 öğretim yılında Eğitim Önlisans, Batı Avrupa ve Turizm Eğitim programları başlatılmıştır. Kurulduğu ilk yılda yalnızca İş İdaresi ve İktisat programlarında eğitim veren Açıköğretim Fakültesi, günümüzde önlisans, lisans tamamlama ve lisans düzeyinde 26 değişik programla eğitim vermektedir.

Önlisans programları; Bankacılık ve Sigortacılık, Bilgi Yönetimi, Büro Yönetimi, Dış Ticaret, Ev İdaresi, Halkla İlişkiler, İş İdaresi, Mahalli İdareler Yönetimi, Muhasebe, Sağlık Kurumları İşletmeciliği, Satış Yönetimi, Sosyal Bilimler, Turizm ve Otelcilik, İlahiyat, Tarım, Veteriner-Sağlık, Ebelik, Hemşirelik, Sağlık Memurluğudur. Dış Ticaret ile Turizm ve Otelcilik programları Batı Avrupa'da da uygulanmaktadır. Bu programlardan İş İdaresi, Satış Yönetimi, Tarım, Veteriner-Sağlık, Ebelik, Hemşirelik ve Sağlık Memurluğu programlarına günümüzde öğrenci alınmamaktadır. Ancak geçmiş yıllarda bu bölümlere kayıt yaptıran öğrencilerin eğitimleri sürdürülmektedir.

Lisans tamamlama programları ise, İlköğretim Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Matematik Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği programlarıdır. Bu programlara da günümüzde öğrenci alınmamakta, ancak geçmiş yıllarda bu bölümlere kayıt yaptıran öğrencilerin eğitimleri sürdürülmektedir.

Açıköğretim Fakültesi'nin uyguladığı lisans programı iki tanedir. Bunlar; İngilizce Öğretmenliği ve Okulöncesi Öğretmenliğidir.

Açıköğretim Fakültesinin yanısıra Anadolu Üniversitesi bünyesinde

*Açıköğretim
Fakültesinin
yanısıra Anadolu
Üniversitesi
bünyesindeki
İktisat ve İşletme
Fakültelerinde de
uzaktan eğitim
uygulanmaktadır.*

deki İktisat ve İşletme Fakültelerinde de uzaktan eğitim uygulanmaktadır. Bu iki fakültedeki uzaktan eğitim uygulamalarına, 18 Ağustos 1993 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 496 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile başlanmıştır.

İktisat Fakültesi: Bu fakülte İktisat, Maliye, Kamu Yönetimi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstriyel İlişkileri adlı dört bölümden oluşmaktadır. İktisat Bölümünde öğrenciye kendi çevresinden başlayarak Türkiye’de ve Dünya’da oluşan iktisadi olayları daha iyi kavratmak, değerlendirmek ve bu olayların neden ve sonuçlarını analiz etmesini sağlayacak bilgiler vermek amaçlanmaktadır. Maliye Bölümü’nde, genel ekonomi içinde önemli bir bölümü oluşturan kamu ekonomisinde oluşan mali olaylar, bunların etki ve sonuçlarını yorumlayabilecek bilgiler verilmektedir. Kamu Yönetimi Bölümü’nde, kamuda yer alan kuruluşların daha etkin ve verimli bir biçimde çalıştırılmasını sağlayacak yol ve yöntemleri göstermek amaçlanmaktadır. Çalışma Ekonomisi ve Endüstriyel İlişkiler Bölümü’nde ise, çalışma branşını sağlayacak yol ve yöntemler gösterilerek işgören ile işletme arasındaki sorunlara bilimsel temeller ışığında çözümler üretebilecek öğrenciler yetiştirmek amaçlanmaktadır⁸.

İşletme Fakültesi: İşletme Fakültesi, İşletme, Muhasebe-Finansman, Pazarlama, Yönetim ve Organizasyon bölümlerinden oluşurken 2000-2001 öğretim yılından itibaren tek bölüm olarak, öğrenciye günümüz işletmelerinde çağdaş yönetim, organizasyon, üretim, pazarlama, finans ve personel gibi temel konularda sağlıklı kararlar alınmasını sağlayacak kavram, yöntem ve teknikler verilmesini amaçlayan işletme bölümü olarak yeniden düzenlenmiştir⁹.

Programların Sunumu ve Öğretme-Öğrenme Süreçleri: Açıköğretim İktisat ve İşletme Fakültelerinde öğretim programlarının sunumu Anadolu Üniversitesi’nin ilgili bilim dallarında çalışan öğretim elemanlarının sorumluluğunda gerçekleştirilmektedir. Günümüzde programların sunumunda başlıca dört kaynaktan yararlanılmaktadır. Bunlar; basılı materyaller, televizyon ve radyo programları, akademik danışmanlık ve uygulama hizmetleri ile 1994 yılında uygulamaya konulan bilgisayar destekli eğitimidir.

Basılı materyaller ; Açıköğretim, İktisat ve İşletme Fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin temel öğrenme kaynaklarıdır. Bu kaynaklar, Anadolu Üniversitesi'nin ilgili bilim alanlarında çalışan öğretim elemanlarının sorumluluğunda hazırlanmaktadır. Sorumlu öğretim elemanları her bir programda yer alan derslere ait basılı materyallerin editörlüğünü de yapmaktadır. İlk yıllarda başlatılan programlardaki derslere ait basılı materyaller sürekli olarak geliştirilmektedir.

Radyo ve televizyon programları ; Açıköğretim Fakültesi'nin ilk yıllarında bazı dersler için hazırlanmış ve haftada iki kez yayınlanmıştır. Herbiri 20-25 dakikalık olan bu programların büyük bir kısmı geliştirilmiş, günümüzde de her hafta Tv 2 ve Tv 4 televizyon kanallarından ve Radyo 1 istasyonundan yayınlanmaktadır. İlk yıllarda yalnızca İngilizce dersi için hazırlanmış olan radyo programları, günümüzde Almanca ve Fransızca dersleri için de hazırlanmıştır. Böylece hazırlanan radyo programı sayısı 150'ye ulaşmıştır. Televizyon programlarının sayısı, Açıköğretim, İktisat ve İşletme Fakültelerindeki öğretim ve ders programlarının sayısının artmasına paralel olarak sürekli artmaktadır.

Akademik danışmanlık ve uygulama hizmetleri ; 1983 yılında ve rilmeye başlanmıştır. İlk yılda Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, Davranış Bilimlerine Giriş, Genel Muhasebe, Genel Matematik, İktisada Giriş, İş İdaresinin Temel Kavramları ve Temel Hukuk olmak üzere toplam yedi dersten 16 il merkezinde akademik danışmanlık ve uygulama hizmetleri verilmiştir. Günümüzde ise akademik danışmanlık ve uygulama hizmetleri 17 dersten 55 il merkezinde verilmektedir. Akademik danışmanlık ve uygulama hizmetleri verilen dersler; Genel Muhasebe, Genel Matematik, İktisada Giriş, Almanca, Fransızca, İngilizce, Muhasebe Uygulamaları, İstatistik, İktisadi Analiz, Mali Muhasebe, Türk Vergi Mevzuatı, Para ve Banka, Uluslararası İktisat, Yatırım ve Proje Değerlemesi, Muhasebe Denetimi ve Mali Analiz ile Bilgisayar ve Basic Programlamadır.

Bilgisayar destekli eğitim uygulaması; 1993-1994 öğretim yılında başlatılmıştır. Günümüzde Adana, Adıyaman, Ankara, Bursa, Denizli, Elazığ, Eskişehir, İçel, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Kırklareli, Kahramanmaraş, Sakarya ve Şanlıurfa illerinde bilgisayar destekli eğitim(BDE) laboratuvarı bulunmaktadır. BDE laboratuvarlarında ana bilgisayara bağlı 20 ile 30 arasında öğrenci bilgisayarı bulunmaktadır¹⁰.

Açıköğretim Fakültesi bünyesinde bulunan BDE Birimi ilk yılda, Açıköğretim Fakültesi öğrencilerinin yanısıra İktisat ve İşletme Fakülteleri öğrencilerinin birinci ve ikinci sınıf dersleri için üç adet bilgisayar destekli eğitim programı hazırlamıştır. İzleyen yıllarda bilgisayar destekli eğitim programlarının sayısı artırılmıştır¹¹. Günümüzde, İstatistik, Genel Muhasebe, Genel

Matematik, Yabancı Dil (İngilizce), İktisada Giriş, Maliyet Muhasebesi, İşletme Finansmanı, Finansal Yönetim, Finansal Kurumlar, Türkiye Ekonomisi, Mali Raporlar Analizi, Çalışma Ekonomisi, Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar, Uluslar arası İktisat ile Yatırım ve Proje Değerlemesi dersleri için bilgisayar destekli eğitim programları hazırlanmış ve öğrencilerin kullanımına sunulmuştur. BDE laboratuvarlarında bulunan ders yazılımları, öğrenciler için konuyu tekrar etmekten bıkmayan, yorulmayan, gerektiğinde sesi ile dersi anlatan, uyarı iletileri sayesinde, öğrenci ile birebir eğitim yapan özel bir öğretmen görevi üstlenmektedir. Öğrenciler, mesai saatleri ve sınav tarihlerine yakın dönemlerde Cumartesi ve Pazar günleri de bu merkezlerde ders yazılımlarını izleyerek çalışma fırsatı bulabilmektedirler¹². Öğrenciler; alıştırmalar, konuların tekrarı, örnek problemler ve deneme testleri olmak üzere genelde her birinde dört bölüm bulunan bu programlardan 15 il merkezinde bulunan Bilgisayar Destekli Eğitim Laboratuvarlarında yararlanmaktadırlar.

Sanal dersler; örgün derslere internet desteği vermek amacıyla 2000-2001 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur.

Sanal dersler; örgün derslere internet desteği vermek amacıyla 2000-2001 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur.

Öğretim elemanları hazırladıkları dersleri BDE Birimi’nin katkılarıyla internet ortamında yayınlamaktadırlar¹³.

Açıköğretim Sisteminde

e-Öğrenme

Sanal dersi bulunan bir örgün derse kayıt yaptıran öğrenciler öğretim elemanının verdiği parola yardımıyla derse internet üzerinden herhangi bir anda giriş yapabilmektedir. Sanal derslerde örgün ders içeriği, zengin eğitim, iletişim ve erişim araçlarıyla desteklenmektedir¹⁴.

İnternet yoluyla eğitim uygulaması da 2002-2003 öğretim yılında başlatılmıştır. Bu uygulamayla, Açıköğretim Fakültesi bünyesinde Bilgi Yönetimi Önlisans Programı sunulmaktadır. İnternet teknolojilerinin yoğun olarak kullanıldığı Bilgi Yönetimi Önlisans Programı’nda, öğrencilere uzaktan eğitim yöntemleriyle, bilgiyi düzenleme, bilgiye erişim ve bilgiyi iletme, kısaca bilgiyi verimli bir araç durumuna getirme becerisi kazandırma amaçlanmaktadır. Bilgi Yönetimi Önlisans Programı, bilgi işçisi olarak nitelendirilen,

bilgisayarla ileri düzeyde tanışık orta düzeyde işgücü yetiştirmeye yönelik bir programdır. Bilgi işçilerinin ortak özelliği, yaptıkları iş ne olursa olsun, günlük etkinliklerinin önemli bölümü bilgiyi oluşturmak, bilgiye erişmek, bilgi üzerinde işlemler gerçekleştirerek bilgiyi dönüştürmek, bilgiyi iletme ve bilgiyi saklamak gibi temel işlemlerden oluşmaktadır¹⁵.

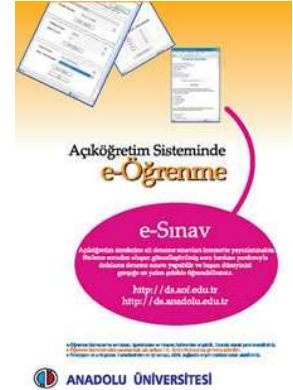
Programdaki mesleki, kuramsal ve uygulamalı dersler internet ortamında işlenmektedir. Her üniteye özgün konu anlatımı bulunmaktadır. Konu anlatımında öğrenciyi yönlendirecek ve öğrendiklerini pekiştire-

cek öğelere yer verilmektedir. Uygulamalı derslerde, çalışma biçiminde verilen canlı anlatımlar öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır.

Uygulamalar sanal bir şirket olan Anadolu Yayıncılık A.Ş. üzerinde kurgulanmıştır. Öğrencilere, her üniteye bu şirketin bir çalışanı biçiminde bir rol verilerek, öğrencilerin iş dünyasındaki gerçek sorunların çözümü konusunda deneyim kazanmaları sağlanmaktadır.

Ünitelerde öğrencilerin kendilerini değerlendirmeye yönelik ve sınavlara hazırlayıcı testler bulunmaktadır. Uygulamalı derslerde öğrencilere çeşitli ödevler verilmektedir. Öğrenciler ödevleri teslim tarihine kadar tamamlayarak e-mektup kanalıyla teslim adresine göndermektedirler.

Akademik danışmanlık hizmeti internet üzerinden iletişim araçları yardımıyla sağlanmaktadır. Akademik danışmanlık hizmeti, günün belirli saatlerinde sohbet ortamında, diğer saatlerde ise e-mektup ve forum ortamında yerine getirilmektedir¹⁶.

E-öğrenme çalışmaları da öğrencilerin, internet üzerinden istedikleri zamanda ve istedikleri yerde ders çalışmalarını sağlamaktadır. Ücretsiz olarak 7 gün 24 saat yararlanılabilen e- öğrenme etkinliklerinin kapsamında; e- kitap, e- televizyon, e- alıştırtma ve e sınav uygulamaları yer almaktadır.

Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim uygulamalarında derslerin sunumu hangi yollarla yapılmaktadır?

Fırat Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Fırat Üniversitesinde uzaktan eğitim uygulamasının 1990 yılında başlatıldığını söyleyebiliriz. 1988 yılında internet bağlantısı olan, Türkiye’deki sekiz üniversiteden biri konumunda olan bu üniversite de ilk uzaktan eğitim uygulaması elektronik posta yoluyla başlamıştır. Elektronik posta uygulamasıyla yüksek lisans öğrencilerinin tezleri başarıyla tamamlanmıştır¹⁷. Günümüzde uzaktan eğitim uygulamaları Fırat Televizyonu ve internet yoluyla gerçekleştirilmektedir.

Fırat Televizyonu ile Uzaktan Eğitim: 1991 yılında ilk olarak özel bir televizyon şirketinin yayına başlaması ile birlikte, Fırat Üniversitesi televizyon verici sistemlerini kurmuştur¹⁸⁻¹⁹. Üniversite 1991 yılında kurduğu televizyon verici sistemleriyle, televizyondan bilgisayar kursları düzenleyerek ve isteyenlere kiralık bilgisayar vererek evlerinde çalışmalarını sağlamıştır. Bilgisayar kursları sonucunda sınavlara katılıp başarılı olanlara, üniversite tarafından sertifika verilmiştir.

1995 yılı Haziran ayı içerisinde YÖK/Dünya Bankası Endüstriyel Eğitim Projesi Kapsamında Üniversitede düzenlenen "Bilgisayar Sistemleri Teknolojisi" kurslarında gündüz anlatılan dersler videoya çekilmiş ve aynı zamanda yayınlanarak katılımcıların ders konularını tekrarlamaları ve daha iyi yetişmeleri sağlanmıştır. Bu programa Türkiye'nin değişik üniversitelerine bağlı Meslek Yüksek Okullarından 32 eleman katılmıştır. Yine Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlerine 1995 yılı Temmuz-Ağustos aylarında düzenlenen hizmet içi eğitim programlarına toplam 132 eğitimci katılmış ve aynı yöntemle bu katılımcıların hem yüz yüze hem de yaygın eğitimden yararlanmaları sağlanmıştır²⁰. Böylece Fırat Üniversitesi'nde sertifikaya yönelik uzaktan eğitim programları da 1995 yılında başlatılmıştır. Fırat Üniversitesi'nin uzaktan eğitim uygulamaları, Anadolu Üniversitesi'nin uzaktan eğitim uygulamalarıyla karşılaştırıldığında şu farklılıklar görülür²¹.

- ⇒ Yüz yüze eğitim sırasında çekilen videolar üzerinde hiçbir edit işlemi yapılmayarak ders ortamı olduğu gibi televizyondan yayınlanmıştır.
- ⇒ Bilgisayar alanında yapılan bu kayıtları izleyerek ve program sonunda yapılan sınava girerek başarılı olanlara üniversitenin sertifikası verilmiştir.
- ⇒ Bazı izleyiciler, çok düşük ücret ile üniversiteden bilgisayar kiralayarak ve televizyon programlarını izleyerek kendilerini bilgisayar alanında geliştirmiştir.

⇒ Videosu olanlar, üniversiteden kasetleri alarak kendi kendine bilgisayar çalışmalarını başlatmışlardır.

İnternet Aracılığı ile Uzaktan Eğitim Çalışmaları : Fırat Üniversitesi Araştırma Fonu'na 1995 yılı sonlarında sunulan “Fırat Üniversitesi'nin İnternete Bağlanması ve Üniversitenin Web Sayfasının Oluşturulması” isimli 183 numaralı proje çerçevesinde üniversite bünyesinde internet çalışmaları başlatılmıştır. Dial-up ve TÜRPAK X25 hattı Üzerinden bağlantı kurabilmek amacıyla proje gereğince ilgili kurumlara başvuru yapılmış ve ilk aşamada Dial-up bağlantı 1995 Aralık ayında gerçekleştirilmiştir.

TÜRPAK X25 hattı üzerinden bir laboratuvarın internete bağlanma işlemi, Router denilen cihazın alınma işleminin gerçekleşmemesi yüzünden yapılamamıştır. TÜRPAK X25 hat bağlantısı mevcut olup Router alımı gerçekleştiği anda, Novell altında çalışan ve 30 bilgisayarın bulunduğu laboratuvar devreye alınacaktır²². Bu araştırma projesinin diğer önemli bir bölümü ise, üniversitenin web sayfasının hazırlanmasıdır. Üniversitenin bünyesinde yer alan tüm birimler bu proje kapsamında Netscape altında çalışacak şekilde Html dili ile programları yazılmıştır. Üniversite ile ilgili bu bilgiler, internet altında kullanıcıların hizmetine sunulacaktır²³.

Fırat Üniversitesi'nde Uzaktan Eğitim için Hedefler: Fırat Üniversitesi, uzaktan eğitim için gerekli olabilecek tüm donanım alt yapısını hazırlamıştır. Elektronik posta, internet, Fırat Televizyonu ile Türkiye'de Anadolu Üniversitesi dışında tek üniversite konumundadır. Anadolu Üniversitesi televizyon yayınlarını TRT ile yapılan protokol çerçevesinde yürütmektedir. Ancak Fırat üniversitesi kendi olanaklarıyla kurduğu Özel Fırat Tv'ye sahip olup, yayınlarını 1992 yılından beri kesintisiz sürdüren tek üniversitedir²⁴.

Fırat Televizyonu kurumlaşmak yolunda çok önemli aşamalar kaydetmiştir. YÖK/Dünya Bankası II. Endüstriyel eğitim projesi kapsamında üniversiteye gelen araç-gereçler, yerel düzeyde televizyon yayınları sürdüren hiçbir şirkette bulunmamaktadır. Üniversite yerleşkesi sınırları içerisinde bir tepe üzerine öğrenciler ile birlikte kule inşaatı gerçekleştirilmiştir. Yine üniversite bünyesinde yapımı gerçekleştirilen modern bir stüdyo, 1996 yılı başından beri hizmet vermektedir²⁵.

Günümüzde bilgisayar alanında sertifikaya yönelik televizyon programlarıyla sürdürülen uzaktan eğitim yayınlarının internet, tele konferans ve masa üstü video tele konferans sistemi kullanılarak daha yaygın hale getirilmesi ve vereceği hizmetlerle bilgisel hizmet kazanması hedeflenmektedir. FONAF 183 no'lu proje sayesinde kurulması gerçekleştirilen internet bağlantısının Elazığ ve bölgesel bazda yaygınlaştırılması durumunda, sertifikaya yönelik uzaktan eğitim programlarında tele konferans sistemi kadar olmazsa da öğrenci-öğretim elemanı

arasında ilişki kurabilecektir. İnternet adresleri sayesinde öğretim elemanlarına yönlendirilecek sorular, eş zamansız olarak yanıtlandırılabilir²⁶.

Fırat Üniversitesinde uzaktan eğitim nasıl uygulanmaktadır?

Ortadoğu Teknik Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Ortadoğu Teknik Üniversitesi bünyesinde 1996 yılı Haziran ayında bilgi teknolojileri alanında disiplinler arası lisans üstü programlar yürütmek ve araştırmalar yapmak üzere Enformatik Enstitüsü kurulmuştur. Bu enstitü 1997 yılı güz döneminde başlattığı bilgi sistemleri ve bilişsel bilimler yüksek lisans programlarının yanısıra 1997 yılı Mayıs ayından bu yana internet ile eğitim konusunda çalışmalarını sürdürmektedir²⁷. Ortadoğu Teknik Üniversitesi’nde (ODTÜ) uzaktan eğitim, internet yoluyla gerçekleştirilmektedir. İnternete Dayalı Asenkron Eğitim (İDE-A) olarak adlandırılan internet yoluyla eğitim uygulamasında Bilgi Teknolojisi Sertifika Programına (BTSP) yönelik dersler, Enformatik Online - Yüksek Lisans Programı , Dil Programı ve diğer üniversitelere yönelik dersler verilmektedir.

Bilgi Teknolojisi Sertifika Programı: İDE-A uygulamasının ilki ni 4 Mayıs 1998 yılında bilgisayar mühendisliği kısmında başlatmış olan ODTÜ’de, bu uygulama çerçevesinde BTSP uygulanmaktadır. İDE-A’da BTSP kapsamındaki dersler dışında, Toplam Kalite Yönetimi, ISO 9000 ışığında Toplam Kalite, ISO 9000 ışığında Hizmette Kalite ve Alışılmamış İmalat Yönetimi kursları bulunmaktadır.

BTSP’nin amacı, bilgi teknolojileri ya da bilgisayar mühendisliği eğitimi almamakla birlikte, bu konuya ilgi duyan, kendisini bu konuda geliştirmek, kariyerinde yükselmek ve eleman açığının çok büyük olduğu bilgi teknolojileri alanında çalışmak isteyen kişilerin, bu alanda çalışabilmelerine olanak sağlamak şeklinde özetlenebilir²⁸.

BTSP’ye katılmak isteyenler için konmuş belirli ölçütler vardır. Öncelikli olarak katılmak isteyen kişilerin okuduğunu anlayacak düzeyde İngilizce bilmeleri gerekmektedir. Çünkü dersleri Türkçe olmasına karşın, kaynak kitaplar, referanslar ve internetten verilen linkler İngilizcedir. En azından iki yıllık bir yüksek okuldan başarılı bir şekilde me-

zun olmak ya da üniversite öğrencisi olmak da aranan şartlar arasında yer almaktadır.

Ayrıca dönem sonlarında haftada bir kez olmak üzere en az 2, en fazla 4 günlüğüne (Cuma, Cumartesi, Pazar, Pazartesi) yüz yüze dersler almak, dönem sonu sınavları ve telafi sınavları için Ankara/ODTÜ’de olmak ve katılımcıların ödev ve dersler için en az Pentium 120 işlemcili/32 MB RAM/2 MB ekran kartı/multimedya özellikleri olan bir bilgisayar kullanma olanağına sahip olması da zorunludur. Ayrıca, haftada en az 10 saat internet erişim olanağı gerekmektedir.

BTSP, dört dönemden oluşan ve yaklaşık olarak dokuz ay süren bir sertifika programıdır. Programda, her dönemde iki ders olmak üzere toplam sekiz ders verilmektedir. Dersler, Bilgisayar Mühendisliği’nin temel derslerinden seçilmiş ve ODTÜ Bilgisayar Mühendisliği Bölümü öğretim üyeleri tarafından Türkçe olarak hazırlanmıştır. Programdaki derslerin ODTÜ Bilgisayar Mühendisliği Bölümü’ndeki öğrencilere verilen derslerden tek farkları Türkçe olmalarıdır. Her yeni dönem programının kurs notları gelişen teknolojiyle uyumlu biçimde geliştirilerek yenilenmektedir.

Dönem sonunda katılımcılar, yüz yüze dersler ve sınavlar için ODTÜ’ye davet edilmektedir. Yapılan sınavlar sonucunda, 8 dersten de başarılı olan katılımcılar, Bilgi Teknolojileri Sertifikası almaya hak kazanıyorlar. BTSP, gerek derslerin içeriği, gerekse verilmiş biçimi bakımından, akademik yönü oldukça ağır basan bir program olma özelliğine sahiptir. Bu nedenle, uygulanan eğitim eş zamansız da olsa katılımcıların bir çalışma disiplinine sahip olmalarının, haftada en az on saatlik bir çalışmayı göze almalarının gerektiği söylenebilir²⁹.

Enformatik Online - Yüksek Lisans Programı: Internet üzerinden Bilişim Yüksek Lisans Programı (Informatics Online -ION), ODTÜ Enformatik Enstitüsü tarafından verilen ve Internet üzerinden sürdürülen bir yüksek lisans programıdır. ION programının amacı, hızla gelişen bir alan olan bilgi teknolojileri ve sistemleri konularında uzmanlaşmayı sağlamaktır. Program sektörde çalışmakta olanların derslere katılmak için ODTÜ kampüsüne gelmesine gerek kalmadan, eğitimlerini kendilerine uygun zamanlarda ve mekanlarda sürdürmelerini sağlamayı hedeflemektedir. ION programı ilk öğrencilerini 2000-2001 yılı bahar döneminde almıştır.

Program temel olarak eşzamansız eğitim yöntemlerini kullanmaktadır. Öğrenciler ve öğretim elemanları arasındaki iletişim ve işbirliği e-posta, forum, tartışma listesi gibi eşzamansız eğitim araçları kullanılarak, sağlanmaktadır. Etkileşimli animasyonlar, benzetimler ve alıştırmalar

larla zenginleştirilmiş web tabanlı eğitim materyali temel ders içeriğini oluşturmaktadır³⁰.

Dil Programı: Bu program, Türkiye’nin her yerinden yabancı dil eğitimi konusunda gelen talepleri zaman ve mekan bağımlılığını giderek karşılamak amacıyla oluşturulmuştur. Dil programı, gerek kamu, gerekse özel sektör çalışanlarının, kendilerini yabancı dil konusunda geliştirmelerini özendirmek amacıyla uygulanan Kamu Personeli Dil Sınavı gibi, ulusal ve TOEFL gibi uluslararası sınavlara hazırlık desteği sağlamak üzere hazırlanmıştır.

ODTÜ / Yabancı Diller Yüksek Okulu / Temel İngilizce Bölümü - Teknopark AŞ. ve Gantek Teknoloji bünyesinde faaliyet gösteren Tema Bilişim Eğitimi AŞ. ortaklığı ile geliştirilen dil programında dersler, okuma ve çeviri bölümlerindeki kimi açıklamaların dışında İngilizce olarak tamamen internet üzerinden sanal sınıf ortamında yürütülmektedir. Sanal ortamda, her öğrenci kendi sanal sınıfında, sınıf arkadaşlarıyla birlikte, sınıf öğretmeni eşliğinde eğitim görebilmekte programa özgü duyuru tahtası, sohbet odaları ve e - posta gibi sanal araçlarla iletişim kurabilmektedir³¹.

Diğer Üniversitelere Verilen Dersler: ODTÜ’den "Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Yükseköğretim Yönetmeliği” çerçevesinde 2001 yılı bahar döneminde başlamak üzere diğer üniversitelere web’e dayalı, eş zamansız sunumlu dersler verilmektedir. Bu dersler, lisans ve lisansüstü düzeyde ve Türkçe ya da İngilizce olmak üzere iki dilde verilebilmektedir. 2001 Yılı Bahar Döneminde açılan dersler ve bu derslerle ilgili bilgiler ana hatlarıyla aşağıda gösterilmiştir.

ODTÜ’de 2001 Bahar Dönemi Açılan Dersler³²

DERS KODU	DERS ADI	DİLİ	İSTEMCİ ÜNİVERSİTE	ÖĞRENCİ SAYISI
ODT U204	İşletim Sistemleri	Türkçe	Kocaeli Üniversitesi Müh. Fak. Bilg. Müh.	25-20
MET U903	Image Processing Algorithms	İngilizce	Kocaeli Üniversitesi Müh. Fak. Bilg. Müh.	30
-	-	-	Selçuk Üniversitesi Müh. Mim. Fak. Bilg. Müh.	30
MET U201	Artificial Intelligence	İngilizce	Selçuk Üniversitesi Müh. Mim. Fak. Bilg. Müh.	30
ODT U206	Veri İletişimi ve Bilgi Ağları	Türkçe	Çanakkale O.M. Üniv Meslek. Yüksek Okulu. Bil. Programcılığı	30
-	-	-	Çanakkale O.M.Eğitim Fak. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü	28
-	-	-	Çanakkale O.M. Eğitim Fak. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü (İkinci Öğr.)	30
-	-	-	Kocaeli Üniversitesi Müh. Fak. Bilg. Müh.	20-25

ODTÜ’de, üniversitelerin istekleri doğrultusunda Tablo 1’deki derslerin dışında başka dersler de internet yoluyla verilebilmektedir.

Derslerin verilmesinde ODTÜ Akademik Takvimi temel alınmaktadır. İnternet yoluyla ders alma konusunda ODTÜ ile anlaşılan üniversiteler öğrencilerini kendi üniversitelerinin karşı gelen derslerine kaydedebilmektedir. Kesin öğrenci listesi, öğrencilerin e-mail adresleriyle birlikte, ODTÜ Enformatik Enstitüsü’ne dönemin ilk haftası içinde gönderilmektedir. Bu işlemin ardından derslerin izlenebilmesi için ODTÜ, tüm öğrencilere bir kullanıcı adı ve şifresi göndermektedir. Öğrenciler kullanıcı adıyla ve şifreyle derslerine başlamaktadırlar.

Dönem sonlarından ODTÜ, öğrenciler için öğretim üyesi tarafından ODTÜ yönetmeliklerinde belirtilen notlandırma sistemine göre takdir edilen not listesini ilgili üniversiteye göndermektedir. Öğrenciler aldık-

ları derslerdeki tüm etkinliklere katılmakla yükümlüdürler. Derslerle ilgili sorunlar öğretim elemanlarına iletilmelidir.

Ortadoğu Teknik Üniversitesi ile Fırat Üniversitesi uzaktan eğitim uygulamalarının benzer ve farklı yönlerini belirleyiniz.

Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Sakarya Üniversitesi yeni teknolojilerin ışığında eğitimde niteliği artırma ve daha büyük kitlelere daha hızlı ve nitelikli eğitim vermenin arayışı içerisinde. Yıllardır sürdürülen daha nitelikli ve verimli eğitim verme arayışlarının bir sonucu olarak üniversitede uzaktan eğitim yaklaşımı benimsenmiştir.

Sakarya Üniversitesi uzaktan eğitim çalışmalarını internet yoluyla eş zamansız olarak sürdürmektedir. İnternet yoluyla eş zamansız olarak, üniversitenin kendi öğrencilerine dört ders, sunucu üniversite konumuyla ile iki ders, uzaktan eğitim önlisans programları için 13 ders verilmektedir.

Uzaktan Eğitim İle İlgili Başlıca Çalışmalar: Üniversitenin tüm fakültelerinde uzaktan eğitimin nasıl daha etkin kullanılabileceğine ilişkin gerekli çalışma ve araştırmalar sürdürülmektedir. Üniversite E-Üniversite organizasyonunu gerçekleştirmeyi hedeflemektedir³³.

Uzaktan eğitimde başarının temelinde seçilen uzaktan öğretim platformu, iyi bir organizasyon, güçlü bir kadro ve eğitimsel yeterliliğe sahip ders içeriklerinin hazırlanması yatmaktadır. İnternet yoluyla uzaktan eğitim uygulamalarında gelişmelere açık ve yeterince esnek bir program kullanılmaktadır. Programın en önemli özellikleri öğrenci-öğrenci arasında öğrenci-öğretmen arasında iyi bir etkileşim sağlanması, web tabanlı olması ve öğrencilerin gelişmesini izlemek amaçlı 17 farklı rapor alınabilmesidir.

Üniversite internet yoluyla eğitimde, hem öğrenci sayısı hem de ders içerikleri konusunda büyük ilerlemeler kaydetmektedir. 2000-2001 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde 1200 lisans öğrencisine internet yoluyla eğitim vermiştir. Bu dönemde üç farklı ders üniversitenin 10 değişik bölümündeki öğrenciler tarafından alınmıştır. Öğrenciler tarafından alınan bu dersler; 1-Mühendislik Bölümleri için Temel Bilgisayar Bilimleri 2-İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Bölümleri için Temel Bilgisayar Bilimleri ve 3- Fen Edebiyat Fakültesi Kimya Bölümü için

Enstrümantal Analiz dersleridir³⁴. Aynı öğretim yılının güz döneminde üç dersin pilot uygulamasını gerçekleştirmiştir. Bu dersler Temel Bilgi Teknolojisi Kullanımı, Bilgisayar Destekli Teknik Resim ve Dijital Elemanlardır³⁵.

2001-2002 öğretim yılı güz dönemine kendi öğrencilerinden 1960 öğrenciye uzaktan eğitim vererek, 2 Sunucu üniversite dersine sahip olarak ve Bilgi Yönetimi ve Bilgisayar Programcılığı Önlisans programlarını açarak girmiştir³⁶.

Bilgi Yönetimi Önlisans Programı: Sakarya Üniversitesi Sakarya Meslek Yüksek Okulu bünyesinde yer alan Bilgi Yönetimi Önlisans Programı bilişim sektöründe ara eleman eksikliğini kapatmak ve İnternet'ten öğretimi yaygınlaştırmak amacıyla oluşturulmuştur. Buradan mezun olacaklar Bilgi Yönetimi Meslek Elemanı unvanını alacaklardır³⁷.

Bilgisayar Programcılığı Önlisans Programı: Bilgisayar Programcılığı Önlisans Programından mezun olanlar ise bilgisayar teknikeri unvanı alacaklardır. Mezun olan bu öğrencilerin bilişim sektöründe hizmet veren kamu ve özel sektör kuruluşlarında ara eleman olarak çalışabilecekleri öngörülmektedir. Mezun olacak her öğrenci, dört dönemde toplam 21 dersi ve 20'şer günlük iki stajı bitirmek zorundadır³⁸.

Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Öğretme- Öğrenme Süreçleri: Öğrenciler derslerini platform üzerinden, web ortamında işlemektedir. Uzaktan eğitimdeki öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen arasındaki etkileşim sorunu, forum sayfası ve beyaz tahta uygulaması ile giderilmektedir. Beyaz tahta uygulamasında canlı ders işleme, sohbet ve beyaz tahta uygulamaları yer almaktadır. İnternet bant genişliği izin verdiği ölçüde görüntülü ders işlenebilmektedir. Sınav modülü ile öğrenciler sınavlarını web ortamında platform üzerinden yapabilmektedir. Platform bilinen tüm sınav çeşitlerini yapabilmekte ve değerlendirebilmektedir. Öğrencilerin ve sınıfın gelişimini izleme amaçlı 17 farklı rapor alınabilmekte ve bunlarda özelleştirmeye gidilebilmektedir³⁹.

Sakarya Üniversitesi'nin uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenciler teknolojik olanaklar kullanılarak yetiştirilmektedir. Üniversitenin uzaktan eğitim uygulamalarıyla ilgili öğretme-öğrenme süreçlerinde başlıca şu işlemler yapılmaktadır.

- ⇒ 35'şer kişilik sanal sınıflar vardır. Her sınıftaki bir derste profesör, doçent ya da yardımcı doçent olmak üzere bir öğretim üyesi ile öğretim görevlisi ya da araştırma görevlisi olmak üzere iki öğretim elemanı görev yapmaktadır. Öğretim üyesi ve öğretim elemanları aynı zamanda sınıflarındaki öğrencilerinin derse devam durumları, derslerle ilgili sorunları gibi konularda danışmanlık da yapmaktadırlar.

- ⇒ Öğrenciler dersleri izlerken daha fazla bilgi edinmek ve diğer soruları için, öğretim üyelerine forum aracılığı ile sorular sorup yanıt alabilmektedirler.
- ⇒ Öğrenciler sanal toplantı odalarında gerek sınıf arkadaşları gerekse öğretim üyesi ve yardımcılarıyla tartışmalar yapabilmektedirler.
- ⇒ Öğrenciler psikolojik ya da akademik sorunlarını danışmanlarıyla tartışabilmektedirler.
- ⇒ Öğrencilerin sınavları ve çalışmaları internet ortamında yapılmaktadır.
- ⇒ Dönem sonu sınavları öğretim elemanı gözetiminde yapılmaktadır. Sınav için üniversite yerleşkesine gelen öğrencilerin konaklama, yemek gibi gereksinimleri için üniversitede tüm hazırlıklar planlanmaktadır.
- ⇒ Sınavlarda başarılı olamayanlar için üniversite yerleşkesinde yaz okulunda dersler açılmaktadır. Öğrenciler yerleşkedeki klasik sınıflarda başarısız oldukları dersleri isterlerse yeniden alabilmektedirler.
- ⇒ Öğrenciler birinci sınıfın ikinci döneminin sonunda Sakarya Üniversitesi yerleşkesinde ilgili öğretim elemanları gözetiminde 20 işgünü staj yapmaktadırlar.
- ⇒ İkinci sınıfın ikinci döneminin sonundaki 20 işgünlük staj öğrencinin seçeceği bir üniversitede ya da uygun görülen bir işletmede yapılmaktadır⁴⁰.

Sakarya Üniversitesinde uzaktan eğitimin gelişim sürecini açıklayınız.

Milli Eğitim Bakanlığı Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü’ne bağlı olarak Açıköğretim Lisesi, Açık İlköğretim Okulu ile Mesleki ve Teknik Açıköğretim Okulu’nda uzaktan eğitim uygulanmaktadır.

Açıköğretim Lisesi : Ortaöğretim basamağı toplumumuzun gereksinimi olan olgun ve yetenekli insanları yetiştirmede son derece önemli bir role sahiptir. Bu basamakta; bürokrasinin, sanayi kuruluşlarının, hizmet ve tarım sektörünün gereksinimi olan orta düzeyde memur, sekreter, usta nitelikli işçi, teknisyen, sağlık memuru, hemşire, din adamı vb. gibi ara insangücü ile yükseköğretim basamağına öğrenci yetiştirir.

Ortaöğretim basamağı toplumumuzun gereksinimi olan olgun ve yetenekli insanları yetiştirmede son derece önemli bir role sahiptir.

Ortaöğretim kurumlarını dışarıdan bitirmek isteyenlerin sayısının sürekli

ılmaktadır. Cumhuriyet döneminde bu basamaktaki okullaşma oranları sürekli yükselmiştir. 1991-1992 öğretim basamağında okullaşma oranı 37.7 olmuştur. Diğer bir deyişle bu öğretim yılında ortaöğretim çağ nüfusunun yaklaşık üçte ikisi ortaöğretim basamağındaki okullara devam edememiştir. Ortaöğretim çağ nüfusunun büyük bir bölümünün ortaöğretim basamağındaki okullara devam edememe nedenleri; bir işte çalışmak, engellilik, yaşanan yerde ortaöğretim kurumunun bulunmaması, anne-babaların ortaöğretimin önemini bilmemesi, anne-babaların kızları okula göndermemesi, maddi olanaklardan yoksunluk vb. olmak üzere çeşitlidir. Çeşitli nedenlerden dolayı ortaöğretim kurumlarına zamanında devam edemeyenler, kendilerine ders araç-gereci ve öğretmen gibi, hiçbir öğretim desteği verilmediği halde ortaöğretim kurumlarını dışarıdan bitirmek istemişlerdir. Bu kurumları dışarıdan bitirmek isteyenlerin sayısı sürekli artmış ve yalnızca 1991 yılında il merkezlerindeki kurumlara yaklaşık 100.000 kişi başvurmuştur⁴¹. Ortaöğretim kurumlarını dışarıdan bitirmek isteyenlerin sayısının sürekli artması, eğitim ve iletişim teknolojileriyle ilgili gelişmeler, insanların yeni eğitim olanaklarından yararlanma arzuları Açıköğretim Lisesi'nin kurulmasını sağlamıştır.

Açıköğretim Lisesi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2 Haziran 1992 tarih ve 12633 sayılı yazısı ile kurulmuştur. Açıköğretim Lisesi kurulmadan önce, kurumsal yapısının nasıl olması gerektiği ve eğitim sistemiyle ilgisinin nasıl olacağı uzun süre tartışılmıştır. Bu tartışmalar sonucunda, böyle bir uzaktan eğitim kurumunun eğitim medyasından bağımsız olamayacağı kararına varılmıştır. Böylece Açıköğretim Lisesi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın eğitim medyası ile ilgili tasarım ve üretim görevini yürüten Film Radyo Televizyonla Eğitim Merkezi (FRTEM) ile ilişkilendirilmiştir⁴². 5 Ekim 1992 tarihinde ders geçme ve kredi sistemiyle öğretime başlayan Açıköğretim Lisesi'ne aynı yıl 44.000'den fazla öğrenci kayıt yaptırmıştır. Açıköğretim Lisesi'nin öğrenci sayısının beklenenden fazla olması ve iş yükünün artmış olması, FRTEM'in Açıköğretim Lisesiyle ilgili görevleri de üstlenecek biçimde yeniden yapılanmasını gerektirmiştir. Böylece, FRTEM, Milli Eğitim Bakanı'nın 24.2.1993 tarih ve 93/461/321 sayılı onayı ile Açıköğretim Lisesi'nin görevlerini de yürütecek biçimde, Film Radyo Televizyonla Eğitim Başkanlığı (FRTEB) olarak yapılandırılmıştır. FRTEB, bir yandan Milli Eğitim Bakanlığı ile Dünya Bankası arasında yürütülen Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, diğer yandan da FRTEM'in varolan teknik altyapısıyla desteklenmiştir. Böylece, yürütülen Açıköğretim Lisesi hizmetlerinde ve Açıköğretim Lisesi Programı'nın öğrencilere sunmada yararlanılan materyallerin üretiminde nicelik ve nitelik yönünden belirgin gelişmeler sağlanmıştır.

İlk öğretim yılında (1992-1993 öğretim yılı) Ders Geçme ve Kredi Sistemine göre Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler, Türkçe, Matematik,

Yabancı Dil ve Genel Kültür alanlarında genel lise programı uygulayan Açıköğretim Lisesi, 1995-1996 öğretim yılında mesleki eğitiminde uygulandığı çok amaçlı liseye dönüşmüştür.

Açıköğretim Lisesi’nin dersleri öğrencilere, basılı materyaller ile radyo ve televizyon programlarıyla sunulmaktadır. Bunların yanısıra öğrencilere, bazı illerde İl Eğitim Araçları ve Donatım Merkez Müdürlükleri aracılığıyla, bazı dersler için akademik danışma ve uygulama hizmetleri de verilmektedir.

Basılı Materyaller; Anadolu Üniversitesi Açıköğretim, İktisat ve İşletme Fakültelerinde olduğu gibi, Açıköğretim Lisesi’nde de temel öğrenme kaynağı olarak kullanılmaktadır. Açıköğretim Lisesi’nde temel öğrenme kaynağı olarak kullanılan basılı materyaller ders kitapları ve ders notlarından oluşmaktadır.

Açıköğretim Lisesi’nin ders kitapları hazırlanmadan önce, ders kitabı yazımında görevlendirilen öğretmenlere, ders kitaplarının nasıl yazılacağına ilişkin kısa süreli seminerler düzenlenmiştir. Bu seminerlerin yanısıra, ders kitabı yazımında görevli öğretmenlerin yararlanması için, ders kitaplarının nasıl yazılacağı konusunda, çoğaltma şeklinde kılavuzlar hazırlanmıştır. Ayrıca, ders kitaplarının yazımında görevli öğretmenlere, gereksinim duydukları zaman rehberlik edecek uzmanlarda ders kitabının yazım sürecinde görev almışlardır. Ancak, hazırlanan ders kitapları, zaman sınırlılığı ve geliştirme ölçütlerinin yeterince bilinemeyişi gibi nedenlerden dolayı nitelik bakımından sınırlı kalmıştır. Açıköğretim Lisesinin öğretime başlayışından

bir yıl sonra, ders kitaplarının hazırlanmasında ortaya çıkan güçlüklerin aşılması yönünde arayışlar başlamıştır. Sonuçta, hem ders kitaplarının niteliğini yükseltmek, hem de uzaktan eğitim uygulamalarıyla ilgili karşılaşılan sorunları en aza indirebilmek amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı ile Anadolu Üniversitesi arasında Ağustos 1993’de bir protokol yapılmıştır. Söz konusu protokol ile ders kitaplarının yazım ve üretim süreçleri ile ilgili işlemler Anadolu Üniversitesi’ne verilmiştir. Ne var ki, 1993-1994 öğretim yılında öğrencilerin kullanımına sunulmak üzere Anadolu Üniversitesi’nce hazırlanması gereken bazı ders kitapları, zamanında yazılıp Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın onayından geçirilememiş ya da inceleme sonucunda basıma hazır hale getirilememiştir. Daha sonra bu üniversite tarafından kitap üretimi gerçekleştirilmiş ve ancak 1993-1994 öğretim yılının ikinci yarısından başlayarak aşamalı bir biçimde öğretimde kullanılmıştır⁴³⁻⁴⁴. Bu kitaplar günümüzde de kullanılmaktadır. Açıköğretim Lisesi’nde yüz yüze eğitim uygulayan lise ve dengi okullardaki öğrencilerin yararlandığı bazı ders kitapları günümüzde de kullanılmaktadır. Uzaktan eğitime uygun olmayan bu kitapların bilgiyi sunuştan kağıt kalitesine değin her bir ayrıntısının yüz yüze eğitim uygulayan okulların ders

yüz yüze eğitim uygulayan okulların ders kitaplarından, daha ayrı biçimde tasarlanmış ve üretilmiş olması gerekir. Çünkü, uzaktan eğitimde kullanılacak ders kitaplarına, hem iyi olarak nitelendirilen ders kitaplarının işlevleri, hem de sınıftaki öğretmenin işlevlerini yerine getirme sorumluluğu yüklenmektedir⁴⁵⁻⁴⁶.

Açıköğretim Lisesi'nde temel bilgi kaynağı olarak kullanılan diğer bir basılı materyal de ders notlarıdır. Temel işlevi, sunulan uzaktan eğitim derslerinin daha iyi ve daha kolay öğrenilmesini sağlamak olan ders notları, öğrencilere uzaktan eğitime uygun olmayan ders kitaplarının yanında verilebildiği gibi, ders kitabı olmayan dersler için de, ders kitabı olarak kullanılmak üzere verilebilmektedir⁴⁷. Ders notları, derslerin daha iyi ve daha kolay öğrenilmesi görevini tam olarak yerine getirememektedir. Bunda; içeriğin işlenişi, dil özellikleri, görsel düzen ile hazırlık ve değerlendirme bakımından belli bir kalitenin tutturulamamış olması, ders notlarının içeriğinin ders kitaplarının özeti şeklinde olması, öğrencilerin sınavlarda hem ders notlarından, hem de ders kitaplarından sorumlu tutulması ve daha birçok etmen etkili olmaktadır.

Radio ve televizyon programlarından, Açıköğretim Lisesi'nde uzaktan eğitimi destekleyici olarak kullanılmaktadır. Açıköğretim Lisesi'nin kurulduğu yılda radyo programı üretilmemiş, yalnızca televizyon programı üretilmiştir. Bunun nedeni, programların tasarımı ile üretimi konusunda, yetişmiş insangücünün yeterince bulunmayışıdır. Yetişmiş insangücünün yeterince olmayışı, hangi derslerin ve konuların radyo ile televizyondan yayınlanmaya uygun olduğunun yeterince bilinmemesine neden olmuştur. Ancak, Açıköğretim Lisesi'nin kuruluşunun ikinci yılında radyo programları hazırlanıp yayınlanabilmiştir. Bu programlar, radyo programları öğrencilere yönelik danışmanlık hizmetleri, haber, bilgi, duyuru gibi iletişim ve rehberlik amaçlı konuları kapsamaktadır. İzleyen yıllarda herbiri yaklaşık 15 dakikalık ders programları da hazırlanmıştır. Gerek iletişim ve rehberlik amaçlı gerekse ders programları günümüzde TRT 1 radyo yayın istasyonundan yayınlanmaktadır.

Açıköğretim Lisesi'nin ilk yılında dersler için televizyon programları hazırlanmış ve yayınlanmıştır. İlk yıllarda hazırlanan televizyon programlarına, çok bilgi yığmaya çalışılmıştır. Bunun nedeni ise, uzaktan eğitim uygulamalarının Açıköğretim Lisesi açısından açıklık kazanamamış olmasıdır⁴⁸. Televizyon programlarının herbir ders için ne kadar üretilmesi gerektiği konusunda da bir belirsizlik yaşanmıştır. Hatta bu konuda, çoğu durumlarda eğitimsel olmayan, daha çok da yönetsel ve teknik nitelikte kararlar alınmıştır⁴⁹. Buna karşın, Açıköğretim Lisesi'nin ilk yılında 250'ye yakın iletişim ve rehberlik amaçlı ve derslere yönelik televizyon programı üretilmiştir. Günümüzde üretilmiş olan televizyon programı sayısı 1000'e yaklaşmıştır. Gerek iletişim ve rehberlik amaçlı programlar gerekse derslere yönelik prog-

ramlar önceki yıllarda olduğu gibi günümüzde de Tv 2 ve Tv 4 kanallarından yayınlanmaktadır.

Akademik danışmanlık ve uygulama hizmetleri daha çok radyo, televizyon, bülten ve İl Eğitim Araçları ve Donatım Merkezleri bünyesinde yer alan il irtibat büroları aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Akademik danışmanlık ve uygulama hizmetlerine yönelik radyo ve televizyon programları ile bültenlerde; öğrencilerin karşılaştığı ya da karşılaşılabileceği sorunların çözümüne yer verilmektedir. 1996 yılı Mayıs ayında öğrencilere telefonla da yardımcı olunmaya başlanmıştır. Öğrenciler her gün her saat kendileriyle ilgili genel bilgileri, sınava giriş ve sınav sonuçlarıyla ilgili bilgileri öğrenebilmektedirler. Açıköğretim Lisesi’nin il irtibat bürolarının çok azında uygulama hizmetleri olarak başta, Fen Bilimleri ve İngilizce dersleri için yüzyüze eğitim uygulamaları başlatılmıştır. İsteyen herkese yüz yüze eğitim verebilme yönünde çalışmalar sürdürülmektedir⁵⁰.

Açıköğretim Lisesi uygulamasının gelişim sürecini açıklayınız.

Açık İlköğretim Okulu: İlköğretim basamağı; bireylerin toplumun eğitim amaçlarına uygun biçimde beden, ruh ve zihinsel bakımlardan gelişmelerine hizmet eden en önemli öğretim dönemi olarak kabul edilmektedir. Çünkü bu basamakta, çocuğun bağımsız kimlik kazanması ve sahip olduğu değerleri geliştirmesi temelinde, onu içinde yaşadığı çevrenin kültürel değerleriyle donatmak, yeteneklerini geliştirmek ve toplumun mutlu bir üyesi olabilmesini sağlamak amaçlanmaktadır.

Ülkemizde ilköğretim konusundaki sayısal göstergelere bütün olarak bakıldığında, günümüze kadar geçen sürede ilkokullarda okullaşmanın sağlanabildiği, ortaokulu kapsayan 12-14 yaş grubunda ise yeterince sağlanamadığı görülür. Okur yazar nüfus içinde, ilkokul mezunu yetişkin kesimin oranının yüzde 57,3’e kadar çıkması⁵¹ da bunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Var olan durum ve göstergeler ışığında, ülke nüfusunun yarısından fazlasını oluşturan ve ilköğretim çağ nüfusu dışında kalan ilkokul mezunlarına, ders-aracı gereci, öğretmen vb. destek vererek, geleneksel ilköğretim kurumlarıyla sekiz yıllık ilköğretimi tamamlamak mümkün olmamıştır denilebilir. Böyle bir sorunun çözümüne uzaktan eğitim yaklaşımıyla ilköğretim uygulamasının katkı getirip getiremeyeceği uzun süre tartışılmıştır. Bu kapsamda, Uluğ ve Kaya⁵² tarafından hazırlanan bir raporda, uzaktan eğitim yaklaşımının ne olduğu, ilköğretimin kavramsal çerçevesi, yasal boyutları, milli eğitim şuralarındaki yeri ve şura kararlarının yansımaları, sayısal göstergeleri, uzaktan eğitim yaklaşımıyla ilköğretime hangi ilkelere uyularak nasıl geçilmesi ve böyle bir ilköğretimin nasıl uygulanması gerektiği ortaya konmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı’nın uzaktan eğitim uygulamalarıyla

ilgili yöneticileri tarafından incelenmiş olan bu rapor ve zamanında öğrenim görememiş olan birçok kişinin, kendilerine hiçbir öğretim desteği verilmediği, başarıları kişisel girişimlerine ve çabalarına, hatta rastlantılara bırakıldığı halde ilköğretim basamağındaki ortaokulları dışarıdan bitirmek istemesi, ülkemizde Açık İlköğretim Okulu'nun kurulmasına katkı getirmiştir.

Açık İlköğretim Okulu, Milli Eğitim Bakanlığı Film Radyo Televizyonla Eğitim Başkanlığı'nın 15 Eylül 1997 tarih ve 1651 sayılı onayı ile kurulmuştur. Bu kurum da Açıköğretim Lisesi gibi FRTEB'in bünyesinde yer almıştır. Açık İlköğretim Okulunun kurulmasıyla birlikte 15 yaşından gün alanlardan; ilkokul mezunlarına, orta okulların birinci, ikinci ya da üçüncü sınıflarından ayrılanlara, ilköğretim okullarının altıncı, yedinci ya da sekizinci sınıfından ayrılanlara, ortaokulu dışarıdan bitirmek için kayıt yaptırmış olanlara ve yurt dışında öğrenim görüp de denklik yaptıranlara uzaktan eğitim görme olanağı sağlanmıştır.

Açık İlköğretim Okulu'na 1998-1999 öğretim yılı için öğrenci kayıt işlemleri 15 Nisan 1998 başlatılmıştır. 17 Temmuz 1998 tarihinde tamamlanan kayıt işlemleri sırasında 70.000 dolayında öğrenci bu kuruma kayıt yaptırmıştır.

İlköğretimin altıncı yedinci ve sekizinci sınıfları için uzaktan eğitim uygulayacak olan Açık İlköğretim Okulunun 14 Eylül 1998 tarihinde öğretime başlaması kararlaştırılmıştır. Ortak ve seçmeli derslerden oluşan Açık İlköğretim Okulu programının öğrencilere Açıköğretim Lisesi'nde de olduğu gibi basılı materyallerle, radyo ve televizyon programlarıyla sunulmaktadır.

Basılı materyaller; gerek Anadolu Üniversitesi'nin uzaktan eğitim uygulayan fakültelerinde gerekse Açıköğretim Lisesi'nde olduğu gibi, Açık İlköğretim Okulu'nda da temel öğrenme kaynağı olarak yerini almıştır. Bu materyaller ders kitapları ve ders notlarından oluşmaktadır. Açık İlköğretim Okulu'nun ilk yılında uzaktan eğitim ilkelerine göre ders kitabı hazırlanmamış, öğrencilerden yüz yüze eğitim uygulamalarında kullanılan ders kitaplarından yararlanmaları istenmiştir. Ders notlarının ise hazırlanması çalışmaları sürdürülmektedir.

Radyo ve televizyon programlarından diğer uzaktan eğitim uygulamalarında olduğu gibi Açık İlköğretim Okulu'nda da uzaktan eğitimi destekleyici olarak yararlanılmasına karar verilmiştir. Bu amaçla Açık İlköğretim Okulu programında yer alan derslere ve öğrencilere yönelik danışmanlık hizmetleri, haber, bilgi, duyuru gibi iletişim ve rehberlik amaçlı konuları kapsayan radyo ve televizyon programları hazırlanmaktadır. Gerek derslere yönelik programların gerekse iletişim ve rehberlik amaçlı programların TRT 1 radyo yayın istasyonundan ve Tv 2 ve Tv 4 televizyon kanallarından yayınlanmaktadır.

Akademik danışmanlık ve uygulama hizmetlerinin daha çok radyo, televizyon, bülten ve İl Eğitim Araçları ve Donatım Merkezleri bünyesinde yer alan il irtibat büroları aracılığıyla gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır. Akademik danışmanlık ve uygulama hizmetlerine yönelik radyo ve televizyon programlarıyla, telefonla ve bültenlerle; öğrencilerin karşılaştığı ya da karşılaşılabileceği sorunların çözümüne yer verilmektedir.

Açık ilköğretim uygulamasının gelişim sürecini açıklayınız.

Meslekî ve Teknik Açık Öğretim Okulu: Bu kurum M01.07.1974 tarih ve 420 / 14053 sayılı Makam Oluru ile kurulmuştur. Kurumun yönetmeliği, 10.10.1983 Tarih ve 2149 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayımlanmıştır. Kurulduğu tarihte Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü’ne bağlı olan Meslekî ve Teknik Açık Öğretim Okulu 04.03.1999 Tarih ve 1040 sayılı Bakan Oluru ile Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü’ne bağlanmıştır.

Meslekî ve Teknik Açık Öğretim Okulu ilköğretim okulu mezunu ya da daha üst düzey öğrenim görmüş olanlara, uzaktan eğitim ya da gerektiğinde yüz yüze eğitim programları uygulayarak meslek kazandıran ve bu yolla onları yaşama hazırlayan bir kurumdur.

10.10.1983 tarihine kadar Meslekî ve Teknik Açık Öğretim Okulu tarafından verilen eğitim ve sınavlarda başarılı olan 47.950 kişiye ait Yetki Belgelerini Elektrik Tesisatçıları Hakkındaki Yönetmelik gereği Enerji ve Tabî Kaynaklar Bakanlığı düzenlemiştir. 10.10.1983 tarihinden bugüne kadar yapılan eğitim ve sınavlarda başarılı olan 20258 kişinin yetki belgesi ise Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenmiştir.

Bugüne kadar Meslekî ve Teknik Açıköğretim Okulu tarafından yapılan eğitim ve sınavlarda başarılı olan toplam 68.208 kişi Elektrik Tesisatçılığı Yetki Belgesi almıştır⁵³.

2000-2001 öğretim yılında 1. Sınıf Elektrik Tesisatçılığı Yetki Belgesi eğitimine 223, 2. Sınıf Elektrik Tesisatçılığı Yetki Belgesi eğitimine 191, 3. Sınıf Elektrik Tesisatçılığı Yetki Belgesi eğitimine de 1411 olmak üzere 1825 kursiyer kayıt yaptırmıştır.

Meslekî ve Teknik Açık Öğretim Okulu'na kayıt olup, Elektrik Tesisatçıları Hakkındaki Yönetmelik hükümlerini yerine getirenlere, alanlarında Elektrik Tesisatçılığı Yetki Belgesi vermektedir. Verilen yetki belgelerinin denklikleri, “Çıraklık ve Meslek Eğitiminde Belge ve Diplomaları Değerlendirme Yönetmeliği”ne göre yaptırılarak belge sahipleri görev yetki ve sorumluluklarını kullanabilmektedir.

Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu'nda elektrik tesisatçılığı alanında üç ayrı program uygulanmaktadır. Bunlar; 3. sınıf, 2. sınıf ve 1. sınıf Elektrik Tesisatçılığı Yetki Belgesi eğitimi programlarıdır.

Bu okuldan 3. Sınıf Elektrik Tesisatçılığı Yetki Belgesi alanlara doğrudan kalfalık belgesi verilmektedir. Kursiyerler isterse 2. Sınıf Elektrik Tesisatçılığı Yetki Belgesi eğitimine katılabilmektedirler. Kursiyerlerden 2. Sınıf Elektrik Tesisatçılığı Yetki Belgesi alanlar, bu belgeyi almaya hak kazandıkları tarihten sonra bir yıl elektrik tesisatçılığı işlerinde çalıştığını belgelendirmeleri halinde ustalık sınavlarına girebilmektedirler. Yine isteğe bağlı olarak okulun 1. Sınıf Elektrik Tesisatçılığı Yetki Belgesi eğitimine katılabilmektedirler⁵⁴.

Kursiyerlere eğitim araç gereci olarak, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından kabul edilmiş programlar doğrultusunda hazırlanmış olan ders notu ve ders kitapları gibi basılı materyaller gönderilerek uzaktan öğretim teknikleri ile yetiştirmeleri sağlanmaktadır. Ayrıca anlaşılmayan konularda telefon ya/ya da mektupla da gerekli rehberlik hizmetleri verilmekte ve açıklamalarda bulunulmaktadır.

Kursiyerler kayıt oldukları programın derslerinin tamamından sorumlu olup eğitimini almak ve sınavlarından başarılı olmak zorundadır.

Kursiyerler, uzaktan öğretim teknikleri ile yapılan eğitim sonunda Mayıs ve Eylül dönemlerinde yapılan yazılı sınavlara alınmaktadırlar.

Yapılan yazılı sınavlarda sorumlu oldukları derslerin dördünden de başarılı olanlardan öğrenim durumuna göre üç ya da beş yıllık çalışma belgesi istenmektedir.

Çalışma belgeleri kabul edilenler Kasım ayında yapılan sözlü – uygulamalı sınava alınmaktadırlar.

Sözlü – uygulamalı sınavlarda da başarılı olanlara sınıfında Elektrik Tesisatçılığı Yetki Belgesi verilmektedir.

Başarılı olamayanların dört kez sözlü – uygulamalı sınava girme hakkı vardır. Mazeretli olarak giremeyenlere mazeretleri okul müdürlüğü tarafından kabul edilirse iki sınav hakkı daha verilmektedir.

Halkla ilişkiler hizmeti de verilen Meslekî ve Teknik Açık Öğretim Okuluna kayıtlı kursiyerler, her türlü sorunlarını telefon ya da yazışma yoluyla çözüme kavuşturmaktadır. Yüz yüze görüşmek istedikleri takdirde, Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün Teknik okullarda-

ki binasındaki Halkla İlişkiler bürosundaki Meslekî ve Teknik Açık Öğretim Okulu’nun görevli personeli tarafından gerekli rehberlik yapılmakta ve her türlü sorunları çözüme kavuşmaktadır⁵⁵.

FONO Açıköğretim Kurumu Uygulamaları

Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı olarak özel sektörde de uzaktan eğitim uygulaması gerçekleştirilmektedir. Özel sektör tarafından gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamaları içinde uzunca bir geçmişi olan, hatta kuruluşu Türkiye’deki uzaktan eğitimin düşünce olarak tartışıldığı yıllara dayanan kurum Fono Açıköğretim Kurumu’dur.

Bu kurum Milli Eğitim Bakanlığı’nın 420-5-2300 sayılı kararı ile kurulmuştur. Kurulduğu yıldan beri dil ve meslek kursları düzenlemektedir⁵⁶.

Dil Öğretimi: Fono dil alanında; İngilizce, İleri İngilizce, Akademik İngilizce, Türkçe, Almanca, İleri Almanca, Fransızca, Arapça ve Rusça kursları düzenlemektedir⁵⁷. Fono’nun 1953 yılından bu yana yabancı dil kurslarında 500.000’den fazla öğrencisi olmuştur. Elazığ Fırat Üniversitesi’nde yabancı dil derslerinde sekiz yıl boyunca Fono yabancı dil kursları izlenmiştir. Günümüzde Fono, Kara Kuvvetleri Eğitim ve Doktrin Komutanlığı ile yaptığı protokolle, Kara Kuvvetleri Lisan Okulu işbirliği ile Türk Silahlı Kuvvetleri personeline uzaktan eğitim yaklaşımıyla yabancı dil öğretimi vermektedir⁵⁸. Emniyet Teşkilatı’nda görevli personelin yabancı dil öğrenmesini, mevcut yabancı dil bilgisini korumasını ve geliştirmesini isteyen Emniyet Genel Müdürlüğü, açıköğretim yöntemiyle bu olanağı Türkiye’nin her köşesindeki personele yaymak kararı almıştır. Bu amaçla açıköğretim konusunda 1953 yılından bu yana büyük bir bilgi ve deney birikimine sahip olan Fono Açıköğretim Kurumu ile işbirliğine girmiştir. İşbirliğine ilişkin protokol 01.05.2001 tarihinde imzalanarak yürürlüğe girmiştir⁵⁹. Bu işbirliği kapsamında Fono’nun bilgi ve deney birikimi ile Emniyet Genel Müdürlüğü’nün hedef ve beklentileri bütünleştirilerek tüm Emniyet Teşkilatı personelinin yabancı dil öğrenmesi ve yabancı dili olanların kendilerini geliştirmesi hedeflenmiştir.

Meslek Öğretimi: Fono çok değişik alanlarda uzaktan eğitim yaklaşımıyla kurslar meslek öğretimi de uygulamaktadır. Fono’nun meslek öğretimine yönelik kursları; bilgisayar, kozmetik, muhasebe, bilgisayarlı muhasebe, üçüncü sınıf elektrikçilik, ikinci sınıf elektrikçilik, elektronik, dijital elektronik ve televizyon tekniği alanlarındadır⁶⁰.

Fono Açıköğretim Kurumu’nun yabancı dil ve meslek kursları ile bu kurslara ilişkin öğretim araç-gereçleri, Talim Terbiye Kurulu tarafından onaylanmış resmi izinli öğretim araç gereçleridir.

Öğretme-Öğrenme Süreçleri ve Kullanılan Araç-Gereçler:

Fono Açıköğretim Kurumu’nun yabancı dil ve meslek kursları ile bu kurslara ilişkin öğretim araç-gereçleri, Talim Terbiye Kurulu tarafından onaylanmış resmi izinli öğretim araç gereçleridir.

Fono dil alanında; İngilizce, İleri İngilizce, Akademik İngilizce, Türkçe, Almanca, İleri Almanca, Fransızca, Arapça ve Rusça kursları düzenlemektedir

Fono çok değişik alanlarda uzaktan eğitim yaklaşımıyla kurslar meslek öğretimi de uygulamaktadır.

Fono Açıköğretim Kurumunda her bir kursun süresi, günde bir saatlik bir çalışma ile bir yılda tamamlanacak şekilde planlanmıştır. Ancak, öğrenci günlük çalışma sürelerini daha uzatabiliyorsa ya da daha önceden bir alt yapısı varsa kursu daha kısa sürede tamamlayabilmektedir.

Fono kurslarının öğretim araç-gereçleri, kursa kaydolan öğrenciye topluca ve bir çalışma kılavuzu ile birlikte verilmektedir. Öğrenci, derslerini çalışma kılavuzunda açıklandığı şekilde ve yine kendisine verilen çalışma programına uygun olarak çalışabilmektedir.

Kursların temeli yaklaşık bin sayfayı bulan ana ders kitaplarından oluşmaktadır. Bu kitaplarda öğretim, çok açık ve kendi kendine öğrenme tekniğine uygun olarak yapılmakta, öğrencinin sıkılmadan, takılmadan zevkle öğrenim görmesi sağlanmaktadır.

Ana ders kitapları içinde uygulama başlığı altında sorular verilerek öğrencinin konuyu pekiştirmesi sağlanmaktadır. Konu sonlarındaki ödevleri yaparak öğrenci kendini kontrol edebilmekte ve zorlandığı bölümleri yeniden çalışarak konuları iyice özümseyebilmektedir⁶¹.

Her kursta, kursun özelliğine göre birçok yardımcı kitap ve ekler bulunmaktadır. Bu yardımcı kitap ve ekler, ana ders kitaplarındaki konulara ve edinilen bilgiye paralel olarak kullanılmaktadır. Özellikle dil kurslarında değişik sözlükler, derecelendirilmiş öykü kitapları, dilbilgisi kitapları ve uygulamalı konuşma kitapları gibi yardımcı ders araç-gereçleri bulunmaktadır.

Yabancı dil kurslarının her birinde, o kurs için özel ve ana ders kitaplarında öğretilen konulara paralel olarak hazırlanmış kaset takımları vardır⁶². Telâffuzu iyi yabancı öğretmenler tarafından seslendirilmiş bu kasetlerin en önemli özelliği, öğrenciye yalnızca okuduklarını dinletmek değil, alıştırma bölümlerinde sorulan sorulara yanıt vermek suretiyle konuşma yapmasıdır.

Kurs süresince öğrenci anlayamadığı, takıldığı ya da daha ayrıntılı bilgi istediği konuları postayla, telefonla ya da elektronik posta ile kurum merkezine bildirebilmektedir. Kurs öğretmeni öğrencinin bu isteğine bekletmeden yanıt verebilmektedir. Bu çalışma, bir sınırlama olmaksızın kurs süresince devam etmektedir.

Kursa kaydolan öğrencinin kendisine verilmiş olan ara sınavları, o sınavla ilgili bölümü çalışıp bitirdikten sonra kurum merkezine göndermesi gerekmektedir. Öğrenimin başarısının göstergesi ara sınavların dikkatle ve düzenli olarak yapıp kurum merkezine gönderilmesidir. Kurs öğretmeni sınavı değerlendirerek notunu vermekte ve gerektiğinde bir uyarı yazısıyla öğrenciye geri vermektedir. İsterse öğrenci ara sınavlarını internet üzerinden yapıp sonuçlarını hemen de alabilmektedir. Ara

sınavlarını tam olarak yapıp gönderen öğrencilere başka bir sınava girmeden Kurs İzleme Sertifikası verilebilmektedir.

Her kursta diploma sınavı öncesi yoğunlaştırılmış uygulamalı ders yapılmaktadır. Bu derslerde genel olarak bütün konular kurs öğretmeni tarafından tekrar edilerek öğrencilerin anlayamadıkları yerleri öğrenmeleri, öğrendiklerini pekiştirmeleri ve uygulama yapmaları sağlanmaktadır. Bu kurslara katılmak zorunlu değildir, isteyen öğrenciler katılabilmektedir.

Kurs bitiminde yurtiçinde ve yurtdışında birçok merkezde ve Milli Eğitim Bakanlığı’nca görevlendirilen sınav komisyonu tarafından kurs bitirme sınavları yapılır. Bu sınavların yer ve tarihleri öğrencilere önceden bir yazı ile duyurulur. Öğrenci kendisi için en uygun olan yerdeki sınava katılabılır⁶³.

Fono Açık Öğretim Kurumunda uzaktan eğitim nasıl uygulanmaktadır?

Özet

Uzaktan eğitim; geleneksel öğrenme- öğretme yöntemlerinin sınırlılıkları nedeniyle sınıf içi etkinliklerini yürütme olanağının bulunmadığı durumlarda, eğitim etkinliklerini planlayıcılar ile öğrenciler arası, iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belirli bir merkezden bir öğretim yöntemidir.

Uzaktan eğitim uygulamalarının uzunca bir geçmişi vardır. Kavram olarak 1700’lü yıllarda uzaktan eğitimden söz edilse de, Dünyadaki ilk uygulamanın 1840 yılında, İngiltere’de, Isaac Pitman tarafından başlatıldığı kabul edilmektedir. Bu uygulamayı 1856 yılında Almanya’daki, 1877 yılında Amerika’daki, 1889 yılında İsveç’teki, 1910 yılında Avustralya’daki, 1922 yılında Yeni Zelanda’daki, 1956 yılında Türkiye’deki 1966 yılında Polonya’daki ve 1972 yılında İspanya’daki uygulamalar izlemiştir.

Türkiye’deki uzaktan eğitim uygulaması, 1956 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü tarafından başlatılmıştır. Bu uygulamada, bankalarda çalışanlar mektupla öğrenim görmüşlerdir. Bu uygulamadan iki yıl sonra (1958 yılında) Türk Eğitim Sistemi’nde uzaktan eğitim uygulanması yönünde ilk önemli adım atıldığı görülmüştür. Bu önemli adım Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Mektupla Öğretim Merkezi’nin kurulmasıdır. Mektupla, Öğretim Merkezi’nin kurulmasını Deneme Yüksek Öğretim Okulu’nun kurulması, Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu’nun kurulması ve öğretime başlaması izlemiştir.

1974 yılına ulaşıldığında, Mektupla Öğretim Merkezi, Mektupla Öğretim Okuluna dönüştürülmüştür. Mektupla Öğretim Okulu, öğretmen yetiştirmeye yönelik programlar uygulamıştır. 1974 yılında kurulan diğer bir uzaktan eğitim kurumu da, Deneme Yüksek Öğretim Okulu'dur. Bu kurumda planlanan çalışmalar gerçekleştirilememiş ve amaca ulaşamamıştır. Kuruluşundan bir yıl sonra da kapatılmıştır.

1975 yılında, daha önce kurulmuş olan Deneme Yüksek Öğretmen Okulu kapatılırken, lise ve dengi okul mezunlarına öğrenim olanağı sağlamak amacıyla Yayın Yüksek Öğretim Kurumu (YAYKUR) kurulmuştur.

1979 yılına gelindiğinde, devam etmekte olan uygulamalara son verilmiştir. Ancak, çağdaş teknolojinin eğitimde kullanılması girişimleri sürdürülmüştür. 1981 yılında ülke çapında okuma yazma seferberliği başlatılmıştır. Televizyon Okulu programları yayınlanmış, yayınlanan bu programların da, okuma- yazma öğretimine önemli katkıları olmuştur. Aynı yıl Türkiye'de, uzaktan eğitim bakımından önemli bir gelişme daha olmuştur. Bu yılda, yükseköğretimi yeniden düzenleyen 2547 sayılı yasa yürürlüğe girmiş, bu yasayla da yüksek öğretim basamağında uzaktan eğitim yapma görevi üniversitelere verilmiştir. Bir yıl sonra ise, uzaktan eğitim yapma görevini Anadolu Üniversitesi üstlenmiştir.

Anadolu Üniversitesi, çağdaş bir uzaktan eğitim modelini 1982 yılında Açıköğretim Fakültesiyle uygulamaya koymuştur. Açıköğretim Fakültesi bünyesinde 1982-1983 öğretim yılında İş İdaresi ve İktisat, 1989-1990 öğretim yılında Eğitim Önlisans, Batı Avrupa ve Turizm Eğitim programları başlatılmıştır. Kurulduğu ilk yılda yalnızca İş İdaresi ve İktisat programlarında eğitim veren Açıköğretim Fakültesi, günümüzde önlisans, lisans tamamlama ve lisans düzeyinde 26 değişik programla eğitim vermektedir.

Açıköğretim Fakültesi'nin yanısıra Anadolu Üniversitesi bünyesindeki İktisat ve İşletme Fakülteleri'nde de uzaktan eğitim uygulanmaktadır. Bu iki fakülte'deki uzaktan eğitim uygulamalarına, 18 Ağustos 1993 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 496 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile başlanmıştır. İktisat Fakültesi günümüzde Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, İktisat, Kamu Yönetimi ve Maliye programlarıyla lisans eğitimi vermektedir. İktisat lisans programı Batı Avrupa'da da uygulanmaktadır. İşletme Fakültesi de, işletme programıyla lisans eğitimi vermektedir. Batı Avrupa'da Yönetim-Organizasyon lisans programı uygulanmaktadır.

Fırat Üniversitesi'nde uzaktan eğitim uygulamasının 1990 yılında başlatıldığını söyleyebiliriz. O yıllarda elektronik posta uygulamasıyla yüksek lisans öğrencilerinin tezleri başarıyla tamamlanmıştır. Üniversitede uzaktan eğitim uygulamaları Fırat Televizyonu ve internet yoluyla gerçekleştirilmektedir. Günümüzde bilgisayar alanında sertifikaya

yönelik televizyon programlarıyla sürdürülen uzaktan eğitim yayınlarının internet, tele konferans ve masa üstü video tele konferans sistemi kullanılarak daha yaygın hale getirilmesi ve vereceği hizmetlerle bilgisel hizmet kazanması hedeflenmektedir.

Ortadoğu Teknik Üniversitesi’nde uzaktan eğitim internet yoluyla gerçekleştirilmektedir. İnternete Dayalı Asenkron Eğitim olarak adlandırılan internet yoluyla eğitim uygulamasında Bilgi Teknolojisi Sertifika Programı’na yönelik dersler ve diğer üniversitelere yönelik dersler verilmektedir. BTSP, dört dönemden oluşan ve yaklaşık olarak dokuz ay süren bir sertifika programıdır. Programda, her dönemde iki ders olmak üzere toplam sekiz ders verilmektedir. Ortadoğu Teknik Üniversitesi’nden Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Yükseköğretim Yönetmeliği çerçevesinde 2001 yılı bahar döneminde başlamak üzere diğer üniversitelere web’e dayalı, eş zamansız sunumlu dersler verilmektedir. Bu dersler, lisans ve lisansüstü düzeyde olup ve Türkçe ya da İngilizce olmak üzere iki dildedir.

Sakarya Üniversitesi uzaktan eğitim çalışmalarını internet yoluyla eş zamansız olarak sürdürmektedir. İnternet yoluyla eş zamansız olarak, üniversitenin kendi öğrencilerine dört ders, sunucu üniversite konumuyla ile iki ders, uzaktan eğitim Bilgi Yönetimi ve Bilgisayar Programcılığı Önlisans programları için 13 ders verilmektedir.

Günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü’ne bağlı olarak Açıköğretim Lisesi, Açık İlköğretim Okulu ile Mesleki ve Teknik Açıköğretim Okulu’nda da uzaktan eğitim uygulanmaktadır. Açıköğretim Lisesi, Milli Eğitim Bakanlığı’nun 2 Haziran 1992 tarih ve 12633 sayılı yazısı ile kurulmuştur. İlk öğretim yılında (1992-1993 öğretim yılı) Ders Geçme ve Kredi Sistemine göre Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler, Türkçe Matematik, Yabancı Dil ve Genel Kültür alanlarında genel lise programı uygulayan Açıköğretim Lisesi, 1995-1996 öğretim yılında mesleki eğitiminde uygulandığı çok amaçlı liseye dönüşmüştür. Açıköğretim Lisesi’nin dersleri öğrencilere, basılı materyaller ile radyo ve televizyon programlarıyla sunulmaktadır. Bunların yanısıra öğrencilere, bazı illerde İl Eğitim Araçları ve Donatım Merkez Müdürlükleri aracılığıyla, bazı dersler için akademik danışma ve uygulama hizmetleri de verilmektedir.

Açık İlköğretim Okulu, Milli Eğitim Bakanlığı Film Radyo Televizyonla Eğitim Başkanlığı’nın 15 Eylül 1997 tarih ve 1651 sayılı onayı ile kurulmuştur. Bu kurum da Açıköğretim Lisesi gibi FRTEB’in bünyesinde yer almıştır. Açık İlköğretim Okulu’nun kurulmasıyla birlikte 15 yaşından gün alanlardan, ilkokul mezunlarına, orta okulların birinci, ikinci ya da üçüncü sınıflarından ayrılanlara, ilköğretim okullarının altıncı, yedinci ya da sekizinci sınıfından ayrılanlara, ortaokulu dışarıdan bitirmek için kayıt yaptırmış olanlara ve yurt dışında öğrenim görüp de denklik yaptırılanlara uzaktan eğitim görme olanağı sağlanmıştır.

Açık İlköğretim Okulu'nun dersleri de Açıköğretim Lisesi'nde olduğu gibi öğrencilere, basılı materyaller ile radyo ve televizyon programlarıyla sunulmaktadır. Ayrıca öğrencilere, bazı illerde İl Eğitim Araçları ve Donatım Merkez Müdürlükleri aracılığıyla, bazı dersler için akademik danışma ve uygulama hizmetleri de verilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı uzaktan eğitim kurumlarından biri de Meslekî ve Teknik Açık Öğretim Okulu'dur. Bu kurum M01.07.1974 tarih ve 420 / 14053 sayılı Makam Oluru ile kurulmuştur. Kurumun yönetmeliği, 10.10.1983 Tarih ve 2149 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanmıştır. Kurulduğu tarihte Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı olan Meslekî ve Teknik Açık Öğretim Okulu 04.03.1999 Tarih ve 1040 sayılı Bakan Oluru ile Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'ne bağlanmıştır. Meslekî ve Teknik Açık Öğretim Okulu ilköğretim okulu mezunu ya da daha üst düzeyde öğrenim görmüş olanlara, uzaktan eğitim ya da gerektiğinde yüz yüze eğitim programları uygulayarak meslek kazandıran ve bu yolla onları yaşama hazırlayan bir kurumdur. Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Öğretim Okulunda elektrik tesisatçılığı alanında üç ayrı program uygulanmaktadır. Bunlar; 3. sınıf, 2. sınıf ve 1. sınıf Elektrik Tesisatçılığı Yetki Belgesi eğitimi programlarıdır. Kursiyerlere eğitim araç gereci olarak, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından kabul edilmiş programlar doğrultusunda hazırlanmış olan ders notu ve ders kitapları gibi basılı materyaller gönderilerek uzaktan öğretim teknikleri ile yetişmeleri sağlanmaktadır. Ayrıca anlaşılmayan konularda telefonla ya da mektupla da gerekli rehberlik hizmetleri verilmekte ve açıklamalarda bulunulmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak özel sektörde de uzaktan eğitim uygulaması gerçekleştirilmektedir. Özel sektör tarafından gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamaları içinde uzunca bir geçmişi olan, hatta kuruluşu Türkiye'deki uzaktan eğitimin düşüncesi olarak tartışıldığı yıllara dayanan kurum Fono Açıköğretim Kurumu'dur. Bu kurum Milli Eğitim Bakanlığı'nın 420-5-2300 sayılı kararı ile kurulmuştur. Kurulduğu yıldan beri yabancı dil ve meslek kursları düzenlemektedir. Kursların temeli yaklaşık bin sayfayı bulan ana ders kitaplarından oluşmaktadır. Bu kitaplarda öğretim, çok açık ve kendi kendine öğrenme tekniğine uygun olarak yapılmakta, öğrencinin sıkılmadan, takılmadan zevkle öğrenim görmesi sağlanmaktadır. Her kursta, kursun özelliğine göre birçok yardımcı kitap ve ekler bulunmaktadır. Bu yardımcı kitap ve ekler, ana ders kitaplarındaki konulara ve edinilen bilgiye paralel olarak kullanılmaktadır. Özellikle dil kurslarında değişik sözlükler, derecelendirilmiş öykü kitapları, dil bilgisi kitapları ve uygulamalı konuşma kitapları gibi yardımcı ders araç-gereçleri bulunmaktadır.

Değerlendirme Soruları

1. Aşağıdakilerden hangisi günümüzde en yaygın kullanılan öğretim teknolojisi ya da materyalidir?
A) İnternet
B) Ders kitabı
C) Televizyon
D) CD
E) Video
2. Türkiye'deki ilk uzaktan eğitim uygulaması hangi yılda başlatılmıştır?
A) 1840
B) 1927
C) 1956
D) 1974
E) 1981
3. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
A) 1982 yılında Türk yüksek öğretimi yeni 2547 sayılı yasayla yeniden düzenlenmiştir.
B) 1982 yılında uzaktan yüksek öğretim yapma görevi Anadolu Üniversitesi'ne verilmiştir.
C) 1982-1983 Öğretim Yılında Açıköğretim Fakültesi'nde uzaktan eğitim uygulaması başlatılmıştır.
D) 1989-1990 Öğretim Yılında Açıköğretim Fakültesi bünyesinde Eğitim Önlisans ve Batı Avrupa ve Turizm Eğitim Programları başlatılmıştır.
E) Açıköğretim Fakültesi günümüzde ön lisans, lisans tamamlama ve lisans düzeyinde eğitim vermektedir.
4. Aşağıdakilerden hangisi Açıköğretim Fakültesi öğretmenlik lisans programlarından değildir?
A) Okulöncesi
B) Fen Bilgisi
C) Matematik
D) Sosyal Bilgiler
E) Türkçe
5. Aşağıdakilerden hangisi, internet yoluyla eğitim uygulayan üniversitelerden değildir?
A) Anadolu
B) Fırat
C) ODTÜ
D) Sakarya

E) Yüzüncü Yıl

6. Aşağıdakilerden hangisi E-Üniversite olmayı hedeflemektedir?

- A) Anadolu B) Fırat
C) ODTÜ D) Sakarya
E) Yüzüncü Yıl

7. Açıköğretim Lisesi aşağıdaki kurumlardan hangisine bağlı olarak uzaktan eğitim uygulamasını sürdürmektedir?

- A) Film Radyo Televizyonla Eğitim Merkezi
B) Film Radyo Televizyonla Eğitim Başkanlığı
C) Eğitim Araçları ve Donatım Merkezi Başkanlığı
D) Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü
E) Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

8. Aşağıdaki uzaktan eğitim uygulamalarının hangisinde temel eğitim gereci olarak ders kitabı kullanılmamaktadır?

- A) Açık İlköğretim Okulu
B) Açıköğretim Lisesi
C) Mesleki ve Teknik Açıköğretim Okulu
D) Anadolu Üniversitesi
E) Sakarya Üniversitesi

9. Aşağıdakilerden hangisi, ilköğretim okulu ya da daha üst düzey eğitim görmüş olanlara, uzaktan eğitim ya da gerektiğinde yüz yüze eğitim programları uygulayarak insanları bir meslek sahibi yapan kurumdur?

- A) Açıköğretim Lisesi
B) Mesleki ve Teknik Açıköğretim Okulu
C) Anadolu Üniversitesi
D) ODTÜ
E) Sakarya Üniversitesi

10. Aşağıdakilerden hangisi Fono Açıköğretim Kurumu tarafından uygulanan uzaktan eğitim kurslarından değildir?

- A) Kozmetik
B) Radyo Tekniği
C) Bilgisayarlı Muhasebe

- D) Muhasebe
E) Dijital Elektronik

Yanıtlar

1. A	2. C	3. A	4. A	5. E
6. D	7. D	8. E	9. B	10. B

Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar

- 1 Alkan, C. (1981), “Açık Üniversite”, **Eğitim Fakültesi Dergisi**. Sayı 1-2.
- 2 Milli Eğitim Bakanlığı (1982), **Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (YAYKUR)**, Ankara: Mesleki ve Teknik Açıköğretim Okulu Matbaası.
- 3 Milli Eğitim Bakanlığı, **a.g.e.**
- 4 Milli Eğitim Bakanlığı, **a.g.e.**
- 5 Milli Eğitim Bakanlığı, **a.g.e.**
- 6 Kaya, Z. (1996), **Uzaktan Eğitimde Ders Kitapları “Açıköğretim Lisesi Örneği”**, Ankara: Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Baskı Atölyesi.
- 7 Hakan, A., Sözer, E., Kaya, Z., Gültekin M. ve Anıl, H. (1997), **Açıköğretim Lisesi Programının Değerlendirilmesi** (Dan: Cevat Alkan). Ankara: Film Radyo Televizyonla Eğitim Başkanlığı (Yayınlanmamış Araştırma)
- 8 Curabay, S. ve Demiray, E. (2002), **20. Kuruluş Yıldönümünde Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi ve Açık Öğretim Fakültesi Eğitim Televizyonu (ETV)**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları No 1354.
- 9 Curabay, S. ve Demiray, E., **a.g.e.**
- 10 <http://www.bde.anadolu.edu.tr>
- 11 Kaya, Z. (1998), “Türkiye Cumhuriyeti’nin 75. Yılında Uzaktan Eğitim Uygulamalarımız”, **Milli Eğitim**, Sayı 139.
- 12 <http://bde.anadolu.edu.tr>
- 13 <http://webct.anadolu.edu.tr>
- 14 <http://webct.anadolu.edu.tr>
- 15 <http://www.bde.anadolu.edu.tr>
- 16 <http://www.bde.anadolu.edu.tr>

-
- ¹⁷ Gürol, M. (1997), “Fırat Üniversitesi’nde Eğitimde Televizyonun Kullanımı ve Öğrenci Görüşleri” **Uzaktan Eğitim-Distance Education**, Yaz Summer, ss. 45-54.
- ¹⁸ Isbir, E. G. And Varol, A. (1997), “Distance Learning Goals of Fırat University” **Uzaktan Eğitim-Distance Education**, Yaz-Summer, pp. 42-44.
- ¹⁹ Gürol M. (1997), **a.g.e.**
- ²⁰ Gürol M. (1997), **a.g.e.**
- ²¹ Varol, A. (1996), “Telvizyon-Telekonferans ve İnternet Sistemlerinin Uzaktan Eğitim Amaçlı Kullanım” **Türkiye 1. Uluslar arası Uzaktan Eğitim Sempozyumu Bildirileri**, Ankara: Film Radyo Televizyonları Eğitim Başkanlığı ss. 659-667.
- ²² Gürol M. (1997), **a.g.e.**
- ²³ <http://www.Firat.edu.tr/FiratTv/uzakegit.htm#book1>
- ²⁴ Isbir E.G. and Varol, A. (1997), **a.g.e.**
- ²⁵ <http://www.Firat.edu.tr/FiratTv/uzakegit.htm#book1>
- ²⁶ Varol, A. (1996), **a.g.e.**
- ²⁷ Onay, Y ve Yalabık, N. (1998), “Bir Üniversitede İnternet Üzerinden Asenkron Öğrenme İçin Yapılanma Modeli” **Türkiye İkinci Uzaktan Eğitim Sempozyumu Bildirileri**, Ankara: Film Radyo Televizyonla Eğitim Başkanlığı, ss. 131-138.
- ²⁸ PC- Online (2000), **Net Dünyası- İnternet Üzerinde Eğitim**, Ekim
- ²⁹ PC- Online (2000), **a.g.e.**
- ³⁰ <http://www.oidb.metu.edu/basvuru/ikinciogr/programlar/bilisim.htm> (21.12.2004)
- ³¹ www.milliyet.com.tr/2000/12/29/isyasami/is05.html (21.12.2004)
- ³² <http://euclid.ii.metu.edu.tr/emkodtu/2001.html>
- ³³ <http://www.ido.sakarya.edu.tr/ido/sauideo.htm>
- ³⁴ Çallı, İ., İşman, A. ve Torkul, O. (2001), “Sakarya Üniversitesinde Uzaktan Eğitimin Dünü, Bugünü ve Geleceği”, **Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Özel Sayı 1, ss. 1-8.
- ³⁵ <http://www.ido.sakarya.edu.tr/ido/tarihce.htm>
- ³⁶ <http://www.ido.sakarya.edu.tr/ido/sauideo.htm>
- ³⁷ <http://www.ido.sakarya.edu.tr/ido/ido-onlisans.htm>
- ³⁸ <http://www.ido.sakarya.edu.tr/ido/ido-onlisans.htm>
- ³⁹ <http://www.ido.sakarya.edu.tr/ido/tarihce.htm>
- ⁴⁰ <http://www.ido.sakarya.edu.tr/ido/ido-onlisans.htm>
- ⁴¹ Kaya, Z. (1995), “Açıköğretim Lisesinin Önemi” **Çağdaş Eğitim**, Sayı 212
- ⁴² Uluğ, F. (1995), “Ortaöğretim İçin Bir Uzaktan Eğitim Modeli”: Açıköğretim Lisesi, **Milli Eğitim**, Sayı 11.
- ⁴³ Uluğ, F. (1994), **Uzaktan Eğitimde Eğitim Ortamları “Açıköğretim Lisesi Örneği”**, Akara: Film Radyo Televizyonla Eğitim Başkanlığı.
- ⁴⁴ Kaya, Z. (1996), **a.g.e.**
- ⁴⁵ Kaya, Z. (1996), **a.g.e.**
- ⁴⁶ Kaya, Z. (1998), **a.g.e.**
- ⁴⁷ Kaya, Z. (1995), “Yapı İşleyiş ve Programıyla Açıköğretim Lisesi”, **Eğitim Yönetimi**, Sayı 4.
- ⁴⁸ Uluğ, F. (1994), **a.g.e.**

-
- ⁴⁹ Uluğ, F. (1994), **a.g.e.**
⁵⁰ Kaya, Z ve Odabaşı, F. (1996), **a.g.e.**
⁵¹ Devlet Planlama Teşkilatı (1995), Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara: DPT Yayınları
⁵² Uluğ, F. ve Kaya, Z. (1997), **Uzaktan Eğitim Yaklaşımıyla İlköğretim(UZEYİL)**, Ankara: Uzaktan Eğitim Vakfı.
⁵³ <http://egitek.meb.gov.tr/aok/mtao/tanitim.html>
⁵⁴ <http://egitek.meb.gov.tr/aok/mtao/tanitim.html>
⁵⁵ <http://egitek.meb.gov.tr/aok/mtao/tanitim.html>
⁵⁶ <http://www.fono.com.tr/acikogretim/index.htm>
⁵⁷ <http://www.fono.com.tr/acikogretim/dilkurslari.htm>
⁵⁸ <http://www.fono.com.tr/acikogretim/silahlikuvvetler.htm>
⁵⁹ <http://www.fono.com.tr/acikogretim/egm.htm>
⁶⁰ <http://www.fono.com.tr/acikogretim/meslekkurslari.htm>
⁶¹ <http://www.fono.com.tr/acikogretim/ogretimmalzemeleri.htm>
⁶² <http://www.fono.com.tr/acikogretim/ogretimmalzemeleri.htm>
⁶³ <http://www.fono.com.tr/acikogretim/ogretimsekli.htm>